ԺԸ· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4831 1901 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29/11 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1902 ՇԱԲԱԹ 1 ՇԷՎՎԱԼ 1319 ԺԸ· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4831

درعلیه‌ده غلطه‌ده (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ և է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական և Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ և գաւառներու համար	տարեկան	140	Ղ.
» »	վեցամսեայ	70	»
» »	եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար	տարեկան	40	Ֆրնք.
» »	վեցամսեայ	25	»

Դրամի փոխարէն փոստի պուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի պուլը 100 դրուշի հաշուով:

Յետադարձ բաժանորդի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի.

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատան:

ԱՋ ՈՒ ՁԱԽ

ՎԵՐՋԻՆ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կարգ մը հայ եկեղեցականներ այս միջոցիս կրկին կը փայլին իրենց... բազուկով։

Այս երեւոյթին այնչափ չէ՛ զարմացողներ զիս, որովհետեւ առաջին անգամը չէ՛ որ հայ եկեղեցական մը իր բազուկներուն կը դիմէ նոյն իսկ ամենաաննշան վիճաբանութեան մը միջոցին։ Ո՜վ մոռցած է Մայր Եկեղեցւոյ այն հոգեւոր քահանան՝ որ տուն մը Սաղմոս պարկաս կարդալու համար չվարձատրուելուն նոյն եկեղեցւոյն պաշտօնեայ ուրիշ քահանայի մը գլուխը կոտրելու։ Միեւնոյն բանը կ'ընեն նաեւ Օրթագիւղի երկու քահանաներ, որոնց աւելի կամ նուազ հանդուգն չահատակութեանց մամուլը չորրորդ արձագանգ կ'ըլլայ այս վերջերս։

Այդ տեսակէն ընթացք մը շատ չէ զարմացներ զիս։ Կարծեմ, վիճաբանութիւնը ա՛յն տեսակ բաներ են, որոնք մարդս կը հանեն ինքզինքէն, որոնք մարդուս մոռցնել կուտան ինքզինքը։ Թէ վարդապետ մը կամ քահանայ մը, վիճաբանութեան միջոցին մոռցեր է իր կոչումը, իր ուխտը, իր սքեմը, ի՛նչ կայ տարօրինակ ասոր մէջ։ Չէ՛ որ անոնցմէ ստուար մաս մը արդէն բնաւ գաղափար չունին ո՛չ իր կոչումին, ո՛չ իր ուխտին, ո՛չ ալ իր սքեմին վրայ։ Այս պատճառաւ է որ մեծ զարմանք մը չեն պատճառեր ինծի Օրթագիւղի երկու քահանաներուն շահատակութիւնները։

* * *

Այն միւս երեւոյթն է սակայն զոր պիտի արձանագրեմ հիմա, և որուն գործնական թերթերը արձագանգ եղան այս շաբթու, բոլորովին տարբեր հանգամանքով կը ներկայանայ, և կ'արժէ մասնաւոր կերպով մը նկատողութեան առնել։—Երեւակայեցէ՛ք. Նիկոմիդիոյ քահանաներէն մէկը բարկանալով չեմ գիտեր ո՛ր թերթին մէջ իրեն նկատմամբ գրուածներուն համար, կիրակի օրով, և ժամերգութեան մէջ միջոցին փառաւոր ապտակ մը կը քաշէ խեղճ տղու մը, նոյն իսկ իրեն դէմ գրող Թղթակիցը կարծելով զայն։ Տղան ի զո՛ւր կը պնդէ թէ ինք բնաւ տեղեկութիւն չունի ո՛չ գրողէն, ո՛չ ալ գրուածէն, բայց քահանան, առանց մտիկ ընելու կը զարնէ ու կը զարնէ անդադար, և ինչպէս կը հաւաստեն, աննկարագրելի կատաղութեամբ մը։ Վերջապէս, եկեղեցի եկած մարդոցմէն մէկ քանին իրենց աղօթքը ընդհատելով կ'երթան տղան կ'ազատեն կատղած քահանային ձեռքէն։

Արդ, այդ տղուն անմեղութիւնը, գրուածէն տեղեկութիւն չունենալը բնաւ խնդիր չընելով. պահ մը ենթադրենք թէ նոյն իսկ ինք եղած ըլլար այդ նշանաւոր Թղթակցութեան հեղինակը։ Քահանան, այդ երկար թաթիկ քահանան իրաւունք պիտի ունենա՞ր անոր նկատմամբ այդ տարօրինակ ապիկար ընթացքի մը մէջ գտնուելու։ Թերթը որ այդ Թղթակցութիւնը հրատարակած էր, անշուշտ անկողմնակալութեան տրամադրութեամբ մը պիտի հրատարակէր նաեւ քահանային պատասխանն ալ, այն պարագային անշուշտ, ուր ստանալու ըլլար։ Նիկոմիդիոյ այդ շնորհալիակը անշուշտ կրնար երկու տող քով քովի բերելով պատասխան մը շարադրել, և կամ ատիկա ալ ընելու անկարող եղած պարագային՝ ծանօթ մէկու մը գրել տալ։ Քանի որ խուսափեր է ինքնապաշտպանութեան այդ ամենապարզ և ամենադիւրին միջոցէն, ու լուռ մնացած, ըսել է իրաւացի կողմ մը կայ իրեն նկատմամբ գրուածներուն մէջ, ինչ որ ո՛չ թէ միայն ծեծելու, նախատելու, այլ նոյն իսկ բողոքելու իրաւունքն իսկ չի տար իրեն։

* * *

Հոս պէտքը կը զգամ հաստատելու սա ցաւալի պարագան թէ Նիկոմիդիոյ այդ քահանան մինակը չէ իր տեսակին մէջ։ Քննադատութիւնը, նոյն իսկ ամէնէն անկողմնակալ, ամէնէն արդար ու իրաւացի քննադատութիւնը մեր կղերին մէջ յաճախ այդ տգեղ արդիւնքը առաջ կը բերէ։

Եւ սակայն, եթէ կայ մարդու մը, մանաւանդ քահանայի մը, Թաղականի մը, հոգաբարձուի մը համար օգտակար բան մը որ մղում տայ իրեն դէպի կատարելագործութիւն, ան ալ քննադատութիւնն է։

Քննադատութիւնը երբոր սխալ է, դիւրաւ կրնայ ճզմուիլ։ Բայց երբ ճիշդ է, երբ անկողմնակալ է ու իրաւացի, ան տեսակ քննադատութեան ուրիշ բան չի մնար ընելիք, եթէ ոչ փոխել իր գործելու ու մտածելու եղանակը, և փոխել կա՛մ այն կերպով որ իրեն ցոյց կը տրուի քննադատին կողմէ և կա՛մ ուրիշ ո և է լաւագոյն կերպով մը։

Չեմ գիտեր թէ ի՛նչ պատիժ պիտի տնօրինեն այդ Նիկոմիդիացի քահանային համար, բայց քանի որ ոճրով եկած է, լաւ կ'ըլլայ որ պատիժներուն ամէնէն խիստերէն մէկը սահմանուի իրեն համար։

Գոնէ օրինակ մը կ'ըլլայ ուրիշներուն։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՍԷՐ

(ՊԱՐԶ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ)

Օ. ԶԻՖԹԷ-ՍԱՐԱՖԻՆ

Ա.

Չեմ գիտեր մեռա՞ծ թէ ողջ է հիմա այդ տղան, սակայն յայտնի է թէ անունը տարած է՝ կորսնցնելով ամբողջ մը խանդաղատանքութեան մէջ, ինք որ պէտք չէր կորսնցներ երբեք, հակառակ իր համեստ դիրքին, ինչ որ նոյն իսկ բուն պատճառը եղած էր։

Հօրուսի ժառանգները արգահատանքով խառն նախանձ մը կը մերձէին այդ աղքատիկ տղուն՝ Արսէնին նկատմամբ, որ անվիճելիօրէն արուեստագէտի խառնուածք մը ունէր, նո՛յնչափ ճկուն, աշխատող և մտացի, մինչ դասընկերնին առաջինը ըլլալու սահմանուած՝ առանց ատոր հասնելու համար քրտինք թափելու։ Արուեստագէտի բնատուր տաղանդը գրեթէ իր բոլոր շարժումներուն և ընթացքին կը միանար, և հակառակ իր ա՛յնքան վանող արտաքինին, շատ խորունկ համակրանք մը կը ձգէր նոյն իսկ մէկ հեղ տեսնողին ներսիդին։ Հաճոյ շարժումներ, մեղմ բայց արագ խօսուածք, բարեձեւ գլուխ մը, որուն վրայ սեւ վարսեր ճաշակաւոր խաղը կը հիւսէին, դէմքին անոյն մաքրութիւնը, ուր իր սեւութիւնը կը ցոլացնէր նայուածքը, որուն վրայ թաւ զուգակից յօնքերը կը պսակէին և նուրբ աղուամազ պեխուկին շա՛տ խնամուած երեւոյթը, սիրուն ամբողջութիւնը կը պատկերէին տղուն, որուն աչքերը հակառակ նոր չըլլալուն՝ շա՛տ բարեձեւ էին։

Գծագրութեան դասատուին ոսկեղէն կուռքն էր եղած. ամէն հանդիսաւոր պարագայի զայն կը ներկայացնէր իբրեւ ճշմարտապէս աշխատող և տաղանդաւոր տղայ մը, և ամէն առթիւ չէր մոռնար բազմանքոտ ապագայ մը գծել տղուն գաղափարապաշտ մտքին առջեւ։ Անոր պատկերները սրահին պատերը կը զարդարէին. և Թաղական աղաներ մերթ յանձնարարութիւններ չէին պակսեցներ, իրենց շառաչող «աֆէրիմով» քաջալերելու և յոյսեր տալու, մեկենասի մը ձեռքով զինքը Եւրոպա ղրկելու համար։

Ընթացաւարտ տարին վերջերը շատ խորհիլ սկսեր էր, և տեսակ մը մաղձոտութիւն կ'արտայայտէր դէմքը։ Հօրը խնդիրը զայն կը չարչրկէր, կը շփոթէր իր բոլոր խաչաձեւերուն երազանքին մէջ, փառայեղ համբաւի մը ցոլքը տարին տակ կը զգար՝ իր կարողութիւններուն մարտնչումը և արուած յոյսերուն, մանաւանդ, տառապանքը պէս անհետանալը տեսնելով։ Իրականութեան բիրտ թեւը երբեք թեւ չէր տուներ իր վրայ, մինչեւ այն ատեն, ուր ալ կը զգար թէ գաղափարները, աշխատութիւնը և նոյն իսկ տաղանդը ոչինչ, ոչի՛նչ էին առանց դրամի. թէ առանց ոսկիներու փայլի, ո՛ւն համբաւ մըն ալ չկար... և, գահերկութիւն մը կ'ընդվզէր բոլոր աշխարհիկ իրերուն մէջ. տաղանդը կին մը կը նկատէր, զոր առանց դրամի — յանկուցիչ զգեստ — ցեխոտուած և արհամարհուած լքում մըն էր պարզապէս. և տակաւ կը մղէր զինքը բողոքելու նոյն իսկ Արարիչին, և դաժան շեշտով մը, ուր ատամները կը թրթռար, կ'ըսէր.

—Աստուա՜ծ... հաւատա՛մ թէ բարի և նախախնամող է անիկա, երբ այսքան սովորական մահկանացուներու հազարներ կը պարգեւէ։

Իր այս պոռթկումները լո՛կ հոգի խնդրուքէն չէր որ կը պճղոտուէր սակայն, այլ ալ, չվայելուած անհամարձակ սէրը իր մեծ բաժինը ունէր։

Բ.

Տարեվերջի քանի մը ամիսներուն՝ արդէն զգալի փոփոխութիւն մը կը նշմարէր վրան. ամբի անտարբեր, իր խորհուրդներուն հլու ազատ չէ՛ր հիմա. տեսակ մը երանութիւն կը փայլէր կարծես աչքերուն խորը, խելխել շարժումներ կը յաճախէին և մերթ երազողի պէս կը մնար անշարժ՝ խորունկ մտածումներու մէջ կլլխուած։ Դասէ ետքն ըսուածներուն ուշադիր անձը թուեր էր իրմէ, անզբաղ, մերթ թոյլ, խուսափուկ երեւոյթ մը ունէր, որ կ'ընդմիջուէր աշխատանքի ուժգին թափի մը յանկարծութեանն։ Սիրոյ մը կասկածը ունեցայ յանկարծ, և իրաւ ալ իրերը եկան հաստատել զայն։

Սերտողութեան ժամերուն ան գլխահակ, պարապ թուղթերու վրայ, անտարբերներուն անկիւնը քերթուածներու տողեր կը շարէր, Դուրեանի յաճախուած մաղձոտ տողերը, և ուրիշ արփայլին տուներ՝ գրայամոլ վայրկեան մը պահուն արտաբերուած. մէկ մըն ալ վախին մրդրակէն հիւսուած՝ կը բռնէր անընթեռնելի ընելու ատեհան, յանցաւորի նայուածքներ նետելով վրան — զովի ընկեր — մինչ ես անտարբեր, անգիտակից երեւոյթ մը կ'առնէի իր արուեստագէտի դիւրազգածութիւնը չվիրաւորելու համար։

Օր մը շատ լաւ կը յիշեմ, գծագրութեան օրինակ մը բերեր էր. աղջկան անձնիք մը, որուն ճախրող նուրբ ամբողջութեան վրայ պաշտելի գլուխը կը հանգչէր սեւ վարսերու ամփոփոյթով մը. նայուածքը արտայայտիչ երանգ մը ունէր որ իրականի պատրանքը կը քսէր թարթիչներուն։ Ուսուցիչը զարմացաւ թէ ի՛նչպէս փափաքը ունեցեր էր աղջկան դէմք մը նկարելու բնութեան տեսարանները ա՛յնքան սիրող այդ տղան. ճաշակային պարզ քմահաճոյք մը, կամ քնացող տրտունքի մը զարթօնքը կարծեց։ Արդէն այնքան յոգնեցուց այդ ընդօրինակումին որ վարժապետը չզիջանելով յայտարարեց թէ ընտրանքը գերազանցեալ էր, և իրաւ ալ իր պատկերածին մէջ դէմքի այնչափ անուշութիւն մը դրեր. մազերուն գիսքին վրայ անանկ գեղեցիկ զարդարուածքներ բարդեր էր որ քանի մը վայրկեան աւելի դիտել կու տային զինքը։ Եւ մինչ թուղթին վարի կողմը անխուսափելի ստորագրութեան և Թուականին վերջակէտը կը դնէր, անանց իր ծոծ քամակին կռկուելը, և սրբշտաւ ուրախութեամբ մը թեւերը ոլորտ ծալլած կուրծքին վրայ, պատկերին երեսն ի վեր ժպտելը...։

Հակառակ եղած պնդումներուն, այդ ստեղծագործ պատկերը — որովհետեւ ըսի՛ թէ մութ յատակի մը վրայ շինուած էր արձանը — մէկուն ալ չյանձնեց և տուն տարաւ զայն. բա՛ն մը որ մինչեւ այն ատեն չէր ըրած մեծագին գծագրութիւններու համար։

Եւ ետքէն իմացանք թէ այդ պատկերը շա՛տ կը նմանէր եղեր իր սիրական Աննիկին։

Գ.

Հօրմէն մնացած համեստ տնակին, ձեռքովը գծած պատկերներով զարդարուն շէյթաղաճին մէջ, ուր իր աղոյաւթեան բոլոր ժամերը սահած էին, շատ անգամներ, գիշերուան լուռ մենութեան մէջ առանցքի ստուերներ կու գային պղծել իր տղու ջինջ բերկրքը, ուր «Հոյբեկին ողջութեան» այնքան խնդիր ժպտած էին։ Հիմա, սեւ երազի մը պէս անհետ եղած էր այդ կեանքը, սրտին մէջ խորունկ դատարկութիւն մը Թողլով, դատարկութիւն՝ ուր ապագայի երգերն ալ չէին գեղգեղեր ա՛լ եւս. միայն անյոյս և ծածկուած սէր մը կը մնար կենդանի, դաշտավայրի մը մէջ աճեալ մորթիկներէն ինկած ծառերուն մէջ մնացող միակ հաստաբուն բունը, որուն շուրջ՝ բնութիւնը իր բոլոր կեանքը կը պատէր։

Լուսինկայ գիշերները, վերէն թափած արծաթ ցոլքին մէջ անթիթ կը մնար պէտած երկինքն ի վեր անմառ և աստղածին յուզմունքներու մէջ, ու երբ դառնալով, աղօտ լոյսին մէջ աչքերն կ'երեւային ալսեր պատկերներուն սեւերը, սաստկացուց լեցուած անյուսութիւն մը կը լալկէր զինքը, տաղանդին ուղղակի խամբումը իր մէջ և ո՛չ ուրիշ բան։

Մէկ երկու ամիս առաջ միայն յանձնած, բարեկամի մը միջոցով մատը ունեցող նկարիչի մը քով, ուր եթէ ոչ բոլորովին, գէթ մասամբ պիտի կրնար իրականացած տեսնել իր մտքին յատկութիւնները. և ատոր համար եռանդոտ աշխատանքով մը փարեցաւ գործին, հակառակ շատ ոչինչ շաբաթականին, որ վերջապէս անգոյն տարբերութիւն մը պիտի մայնէր իր տարբերին մէջ,

Վարժարանին մէջ տրուած խոստումները իրենց հետքը չէին սրբած գետ անոր մտքէն, չըլլանալով համեստ հանգիստին օրը նոյն յոյսերը կը ներշնչէին հոգաբարձուներէն. սակայն անկից ետքը ո՛չ հարցնող կար, ո՛չ փնտռող, Արսէնն էր որ գործերը կու գար անոնց աչքին երեւիլ՝ յիշեցնելու համար։ Մի՛շտ պարապ։

Կիրակի մը, աղէկ կը յիշեմ, դիպուածով Արսէնին հանդիպեցայ եկեղեցիին բակին մէջ. շրջուեցաւ Թաղական մը բարեւելու համար. սա պահ մը կեցայ, ու ձեռքով մը՝ որ միայն այդ աղաներուն կը պատկանի.

—Ինտո՞ր, ատեն պարա՞պն ես, ըսաւ։

—Ո՛չ։

—Ի՞նչ կ'ընես կոր հիմա։

—Նկարիչի քով եմ։

—Խալֆա՞ս։

—Այո՛։

—Աֆէրիմ օղլում, նայէ՛ քի վարպետիդ իթաաթ ընես ալ մարդ ըլլաս։

Ու հաստ փորը առջին դարձաւ։

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՈԹԵՐ

ԾԻԾԱՂԸ

Խնդալու ձիրքը մարդուն միայն սեփականն են՝ Ռապըլէ և աւելի հին հեղինակներ։ Անոնցմէ մէկը «խնդացող կենդանի» կոչած է մարդը, որ սակայն իրաւունք չունի այդ յատկութիւնը իբր իր մենաշնորհը նկատելու։ Այսօր գիտականօրէն հաստատուած իրողութիւն մըն է թէ անասուններուն մէջ ալ գոյութիւն ունին այն ամէն կարողութիւնները, որոնցմով մարդ օժտուած է, նոյն իսկ անոր հոգեկան ամենաբարձր արտայայտութիւնները, թէեւ նախնական վիճակի մէջ։ Մարդ ի՞նչ իրաւունք ունի իրեն սեփականել ինչ որ հասարակաց է բնութեան մէջ։ Ծիծաղն ալ բացառութիւն չի կազմեր բնութեան այդ օրէնքին առջեւ։

Անտարակոյս հին հեղինակները երբեք ուշադիր կերպով չեն քննած շունը կամ կատուն, որովհետեւ շունը իրապէս կը խնդայ թէ՛ շրթունքներով և թէ՛ աչքերով։ Երբ իր տէրը ու անկեղծ հոգին կը հրճուի ի տես հաճոյքի մը, իր շրթունքները կը կծկուին, կոկորդը և քիթը շարժումներ կ'ընեն, հաչել ու փնգտալու նմանող ձայներ առաջ բերելով։ Ասոնք կերպով մը համարժէք են մեր մկանային ցնցումներուն, որոնք ծիծաղի հնչիւն արտայայտութիւններու ծնունդ կուտան։ Կատուն ալ կը խնդայ։ Նոյն իսկ երկու տեսակ ծիծաղ ունի. մէկը զուարթութենէ առաջ եկած ծիծաղ մըն է, երբ կը խաղայ ու կռնակին վրայ պառկած՝ աչքով կը հետեւի գլխուն վերեւ գտնուող գնդակին կամ որ և է խաղալիկի մը շարժումներուն։ Միւսը հեգնական, դառն ու ամբարտաւան ծիծաղ մըն է, որ յաղթահարիչ մեծութեան առջեւ կ'ունենայ պարտեալ մը։

Ընդհանրապէս, ծիծաղը մարդուն սեփական յատկութիւն մը չէ։ Պ. Մօրիս Թուլուզ ծիծաղի և արտասուքի վրայ կատարած շահեկան հետազօտութեամբ մը իրաւամբ կը պնդէ այս կէտին վրայ։

Այս առթիւ հետաքրքրաշարժ է բացատրել ծիծաղին բազմաթիւ եղանակաւորումները։ Մարդ զանազան պատճառներով կը խնդայ. անկեղծ ու զուարթ ծիծաղ մը կայ, որ առաջ կու գայ կատակերգութեանց մէջ գտնուող անհեթեթ և յանկարծակի տեսարաններէն. այս ծիծաղը ամէնէն առողջն է։ Կայ նաեւ կեղծ ու բռնազբօսիկ ծիծաղ մը, անգութ ու չար ծիծաղ մը, և խնդալու դեռ ուրիշ ձեւեր։ Բնախօսական տեսակէտով ալ ծիծաղին այդ եղանակաւորումները ոչ նուազ այլազան են։

Առողջ ծիծաղէն զատ, որ ինչպէս ըսինք, կատակերգական տեսարան մը դիտելէն կամ սրամիտ գրութեան մը ունկնդրելէն առաջ կու գայ, կայ նաեւ խօլ, յիմար, անգութ ու փոխանցիկ ծիծաղ մը, որ խտղտուք կը պատճառէ։ Այդ կարգի ծիծաղ մը ախտաբանական երեւոյթ մըն է պարզապէս։ Ասոնցմէ զատ, անվիճելիօրէն հիւանդոտ ծիծաղ մըն ալ կայ, որ նոյն իսկ մահ կը պատճառէ։ Մարդ խնդալէն կը մեռնի, ինչպէս ուրախութենէն ու վախէն կը մեռնի։ Սակայն, միւս կողմէ ծիծաղը կը նպաստէ մարդուն առողջութեան կազդուրման և այսպէս դարմանական ազդակ մը կ'ըլլայ։ Առողջ ու անկեղծ խնդուքը կը ցնցէ մարմինը, արեան շրջանը կը նորոգէ, մելամաղձութիւնը կը վանէ։

Մնաց որ, ծիծաղը ուրախութեան նշան մը չէ անպատճառ. երբեմն բոլորովին տարբեր պատճառներէ կրնայ առաջ գալ, ինչպէս ֆիզիքական սխալ արարք մը։ Այդ կարգի պարագաները հազուադէպ չեն։ Իբր դասական օրինակ՝ առաջ բերենք Արրոնիոսի պարագան, որ իր մահուան դատապարտութիւնը լսած պահուն խնդալէն կը ճաթի. ուրիշ շատ մը դատապարտեալներ ալ այդպէս կ'ընեն։ Պահակ մը տուն կը դառնայ և իր կինն ու աղջիկը մեռած կը գտնէ հնդիկներու կողմէ մորթոտուած եղած։ Մարդուկը խնդալէն կը մարի, բացագանչելով. «Ամենէն յիմար պատահարն է որուն հանդիպած ըլլամ երբեք կեանքիս մէջ»։ Ու քրքիջ մը արձակելով, անշունչ կ'իյնայ։

Այս կարգի պարագաներու մէջ, ծիծաղը ախտաբանական հանգամանք մը չունի բնաւ։ Սակայն ջղախտաւորներուն ծիծաղը այդպէս չէ. անոնք կամաւ կը խնդան։ Թէեւ ջղախտաւորները առանց պատճառի կը խնդան, ինքզինքնին ծաղրելի գտնելով։ Իսկ ծանր ջղախտաւորները անվերջ քրքիջ մը կը բռնեն. այնպէս որ եթէ համախմբումի մէջ պատահի ասիկա, համաճարակի մը պէս ամէն ոք կը բռնուի խնդալու հիւանդութենէն։

Ջղային ուրիշ հիւանդութեանց մէջ՝ ծիծաղը ա՛լ աւելի ծանր հանգամանքներ կ'առնէ ու բուժումը աւելի դժուար կ'ըլլայ։ Շոբլ Ֆէրէ կ'ըսէ թէ վերնատ մը տեսած է որ յանկարծ ոտքի կ'ելլէր և կը սկսէր խնդալ ջղաձգօրէն։ Թէ՛ վերնատը և թէ շարժախտ (chorée) ենթակայ եղողը առանց փափուկ զգալու կը ծիծաղին։ Ախտաբանական ծիծաղը ուրիշ պարագաներու մէջ ալ երեւան կու գայ, օրինակի համար երբ որդեր գտնուին աղիքներուն մէջ, որոնք ջղային տագնապներ կը պատճառեն, ծիծաղ առաջ բերելով։

Ամէնէն աւելի ընդունուած կարծիքը սա է թէ ծիծաղը և արտասուքը ծնունդ կ'առնեն ուղեղին մէջ, մանաւանդ ջղային հիւանդութեանց ենթակայ մարդոց մօտ։ Ահա այս պատճառաւ, յաճախ լալը ու ծիծաղը իրարու կը յաջորդեն առանց դժուարութեան։

Քիչ մը վերը ըսինք թէ մարդ կրնայ մեռնիլ խնդալէն։ Վոլթէր տարակոյս կը յայտնէ այդ մասին, ըսելով որ անհաւատալի բան է։ Սակայն անժխտելի իրողութիւն մըն է թէ մարդ միայն վիշտէն ու ցաւերէն չէ որ կը մեռնի։ Օրինակները աւելի համոզիչ են։ Քրիսիպոս խնդալէն մեռաւ, որովհետեւ տեսած էր որ էշ մը ուղտափուշ կ'ուտէր։ Մարկիւթ անուն հսկայ մը խնդալէն մեռաւ, տեսնելով որ կապիկ մը կը ջանար տաբատ մը հագնիլ։ Ֆիլէմոն չափազանց խնդալուն համար իր հոգին աւանդեց, որովհետեւ էշ մը կերած էր այն թուզերը, որոնք իրեն յատկացուած էին։ Զէօքսիս իր շինած մէկ ծաղրանկարին առջեւ փռուեցաւ անշունչ, ծայրայեղ խնդուքի մը պատճառաւ։

Սակայն, գիտական տեսակէտով, խնդալէ առաջ եկած մահերը իրենց բնական պատճառը ունին։ Ծիծաղը երակներուն ճնշումը կ'աւելցնէ, որոնք այնքան հաստատուն բաներ չըլլալով կրնան պայթիլ։ Թողլով հին դասական օրինակները, մեր օրերուն մէջ ալ պատահած են մահուան դէպքեր, որոնց միակ պատճառը եղած է չափազանց խնդուքը։ Ինչպէս յայտնի է խտղտուքը ծիծաղ առաջ կը բերէ, և այս վերջինն ալ արեան շրջանառութիւնը արգիլելով մահ կը պատճառէ։

Ծիծաղը մահացուցիչ է նաեւ սա պատճառաւ որ շնչառական գործողութիւնը կ'արգիլէ և շնչահեղձութիւն առաջ կը բերէ, մկանաձգում (spasme) հա-

---

—)(69)(—

ԺԻՒԼ ՄԱՐԻ

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ՊՏՈՒՂԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԷՐՈՄԻ ՊԱՋԱՐԻՆ ԱՂՈՒՈՐ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԲ

ՔԼԷՊԷՐ ՊՈՂՈՏԱՆ

Ռօզ հետզհետէ ա՛լ աւելի մտահոգ դարձած կը գոչէր.

—Ռէժին, Ռէժին, ո՞ւր ես։

Ռօզի ձայնը արձագանգ կը գտնէր ամայի տան մէջ։ Սկսաւ ամբողջ սենեակները աչքէ անցընել. պարտէզ իջաւ, հոն ալ ոչ ոք կար։ Այն ատեն ենթադրեց թէ Ռէժին առանց իմաց տալու իրեն, դուրս ելած էր։ Սակայն ի՞նչու համար։ Հազար ու մէկ կասկածներ պաշարեցին միտքը։

—Ոչ, ոչ կը կրկնէր Ռօզ ինքնիրեն. անհնարին բան պիտի ըլլար։

Փողոց ելաւ, ակնարկ մը նետեց վերը և վարը. ոչ ոք կը տեսնուէր։ Ուզեց Ժէրթրիւտի հարցնել, բայց անիկա կէս ժամ առաջ դուրս ելած էր, գնումներ կատարելու համար։ Ռօզ նորէն պարտէզ դարձաւ, իր ասեղնագործութիւնը ձեռք առնելու, բայց անկարելի եղաւ աշխատիլ։ Ռօզ կը խորհէր թէ առաջին անգամը չէր որ Ռէժին տանէն դուրս կ'ելլէր։ Բայց երբեք չէր պատահած որ առանց տնեցիներուն իմաց տալու տեղ մը երթար։

Կասկածը հետզհետէ կը կրկնապատկուէր Ռօզի մտքին մէջ։ Մտաբերեց որ քոյրը չէր ուզած ընկերանալ մօրը, յուսալով որ առանձին կը մնայ տան մէջ. յետոյ անհանգստութեան մը կեղծած էր, յաճախակի հարցնելով.

—Այսօր դուրս չպիտի՞ ելլես։

—Ոչ, տունը պիտի մնամ պատասխանած էր Ռօզ։

Բայց ի՞նչու այս ամէնը, ի՞նչ նպատակաւ. ահա՛ ինչ որ մտատանջութեան մէջ կը ձգէր Ռօզը։ Յիշեց նաեւ թէ քոյրը գիրք մը առնելով պարտէզ իջնելու ու կարդալ կեղծած էր, առանց էջ մը իսկ դարձնելու գիրքէն։ Այս անհանգստութեան մանրամասնութիւնները ա՛լ աւելի կը զօրացնէին Ռօզի կասկածները։

Պահ մը ենթադրեց թէ իր սիրահարին ժամադրութեան գացած ըլլալու էր, գրած նամակները պահանջելու և վերջնական խզում մը կատարելու համար։ Անշուշտ քիչ մը ետքը տուն պիտի դառնար։ Բայց կասկածը միշտ կը տանջէր իր միտքը։

—Ո՛չ, չպիտի դառնայ ա՛լ եւս, կ'ըսէր մտովի։

Ժամացոյցը վեց զարկաւ։ Ռօզ ճմլում մը զգաց սրտին մէջ. իրեն այնպէս թուեցաւ թէ ընտանեկան երջանկութիւնը թաղած գացած էր, ա՛լ եւս չվերադառնալու համար։

Ռէժին մէջտեղ չկար տակաւին։ Մարթան ու Ժէրօմ ընդհուպ տուն պիտի դառնային ու իրենց աղջիկը պիտի փնտռէին. այն ատեն հարկ պիտի ըլլար ամէն բան պատմել և հօրն ալ յայտնել Ռէժինի վրայ ունեցած կասկածները։

—Ահ, երբեք չպիտի ունենամ այդ քաջութիւնը կրկնեց Ռօզ սարսափահար։

Ժէրթրիւտ տուն մտաւ այդ պահուն, կողովը թեւին տակ առած։ Ռօզ դողդոջուն, սակայն անտարբերութիւն կեղծելով, հարցուց.

—Ռէժինը ո՞ւր գնաց, գիտե՞ս։

—Օրիորդը դո՞ւրս ելաւ։

—Քիչ մը առաջ։

—Առանց իմա՞ց տալու։

—Այո՛, առանց իմաց տալու։

—Չեմ գիտեր, օրիորդ. երբ դուրս ելայ, օրիորդ Ռէժին պարտէզը նստած հանդարտօրէն կը կարդար։

Ժէրթրիւտ առաջ իր պարտականութիւնը կատարելու խոհանոց գնաց. երբ կողովը վար կը դնէր, ինքնիրեն ըսաւ.

—Աղջիկը կեցիկը գացեր է... վաղը երբ խնդիրը երեւան ելլէ, իմ վրաս պիտի կասկածին... բայց հոգս։

Ռօզ աչքը փողոցին անցորդներուն յառած էր միշտ, Ռէժինին գալը տեսնելու համար։ Հեռուէն կին մը կ'երեւայ. Ռօզ սարսափով կը դիտէ։ Մարթանն է որ ժպիտ մը կ'ուղղէ իրեն. քիչ մը աւելի հեռուն, անոր ետեւէն կուգայ Ժէրօմ, որ իր քայլը կը փութացնէ, կնոջը հասնելու համար։

Ժէրօմ տան դրան առջեւ կը հասնի, երբ իր կինը ներս կը մտնէր։ Ծիծաղելով կ'ողջագուրէ Մարթանը, ուզելով վրաս մը դարձնել անոր հետաքրքրութեան մէջ։ Ռօզ աժգունած ու անշարժ՝ կը դիտէ այս տեսարանը։ Այր ու կին կը համբուրեն իրենց աղջիկը, սակայն առանց նշմարելու անոր յուզումը։ Ու ամէնքը մէկտեղ ճաշարան կ'ելլեն, որուն պատուհանը բաց է միշտ։

Արեւը կը խոնարհէր Բարիզի արեւմտեան կողմը, իր յորդ ճառագայթները սփռելով պատուհաններուն վրայ, որոնց ապակիները կը ցոլային ադամանդներու պէս։

(Շարունակելի)

գին պէս։ Միւս կողմէ, եթէ ընչերակները տկար են, շատ դիւրաւ կրնան խղդուիլ, քանի որ ծխողն ալ մկանաձգութիւն յաջորդական ճիգեր կը բանեցնէ։

Վերջերս տասներեք տարեկան աղջիկ մը սրտի հիւանդութենէ բռնուեցաւ, հասակակիցներուն հետ անգամ մը չափազանց խնդացած ըլլալուն համար։ Այդ աղջիկը ժամու մը չափ անդադար խնդալէ յետոյ, խստող ցաւեր զգաց սրտին կողմը, որուն յաջորդեց դժուարաշնչութիւն մը։ Երեք ժամէն, ախտանշանները հանդարտեցան, բայց քիչ յետոյ, նորէն կրկնուեցան, և հիւանդը մահացութեան պատճառող վիճակի մը մէջ կը գտնուէր։ Բժիշկը յայտարարեց թէ սրտի ընդլայնում ունեցած էր հիւանդը, հետեւանք չափազանց խնդուքի մը։

Եթէ երբեք ծիծաղը ուժով մահ կը պատճառէ և ուրիշներն ալ կը հիւանդացնէ, շատեր ալ կը գտնուին, որոնց համար օգտակար կ՚ըլլայ ան։ Հիպոկրատ կ՚ըսէր թէ մարդ պէտք է զուարթ ըլլայ ճաշի ատեն։ Նոյն իսկ կը յանձնարարէր զուարթ երգել պահուն ուտել, առողջապահական սկզբունքներու համաձայն շարժած ըլլալու համար։

Թիսօ յաջողած է խոյլ (սըրտաճ) ունեցող տղաք բժշկել, խնդուքի թարգելով զանոնք։ Հիւանդները կը խնդային ու կը բժշկուէին։ Ընդհանրական տենդէ բռնուող մը ուրիշ միջոցի մը դիմեց. Մարիաժ տը Ֆիկառօ ատեն զուարճալի թատերախաղին ներկայ գտնուելով այնքան շատ խնդաց որ բժշկուած դուրս ելաւ թատրոնէն։ Բժիշկներուն կարծիքով, ծիծաղը շատ նպաստաւոր ազդեցութիւն մը կ՚ընէ երիկամունքի խիթի, լերդ խիթի, թոքատապի, սաստիկ հարբուխի, որովայնապնդութեան և ուրիշ հիւանդութեանց ենթակայ եղողներուն վրայ։ Ասիկա պէտք չէ զարմանք պատճառէ, քանի որ չափաւոր ծիծաղը լաւ կը մարսէ շնչառութիւնը, աւելի արագացնելով օդառութիւնը։ Եւ երբ ստամոքսին մէկ կողմէն օդ կը ճնշէ, միւս կողմէն ալ կը ճնշէ, որով աղիքներուն ու փայծաղին մէջ շարժում մը առաջ կու գայ, ուր թմրած վիճակ մը կը տիրէ ընդհանրապէս։ Ուրեմն խնդացէք ու պարեցէք, լաւագոյն մարմնամարզներն են անոնք, զորս հաւասարապէս կը յանձնարարեն թէ՛ բնախօսը և թէ՛ իմաստասէրը։

Արդարեւ, խոշոր բժիշկ մը, մէկ քանի տարի առաջ առաջարկած էր ծիծաղով դարմանել կարգ մը հիւանդութիւններ, ինչ որ Թիրեսօ օրէն մէկը իրագործեց։ Այս նորաձեւ դարմանումը հետեւեալ կերպով պիտի կատարուի.— Որոշեալ ժամերուն բժիշկները պիտի խաղացնեն հիւանդին մարմինը, յետոյ թատերական զուարճալի ներկայացումներու ներկայ պիտի գտնուի, որուն պիտի յաջորդէ երգիծաբանական գրուածքներու ընթերցումը։ Թերեւս հիւանդներէն ոմանք մեռնին չափազանց խնդալէ, բայց մեծ մասը պիտի օգտուի։ Միայն թէ կիները աւելի դժուարաւ պիտի դարմանուին, որովհետեւ այրերուն չափ կատակերգութեան զգայուն չունին։ Մնաց որ, նոյն իսկ այրերուն մէջ միօրինակ դարմանումը մը չէ կրնար հետեւիլ։ Ենթակային դաստիարակութեան ու խառնուածքին համաձայն պէտք է շարժիլ։

Ծիծաղը ամէնէն աւելի օգտակար եղած է թոքային սաստիկ հարբուխներու մէջ, որովհետեւ ցնցումները ընդլայնելով դիւրաւ կը քակէ մաղասը։ Սակայն ուրիշ հիւանդութեանց մէջ ալ վնասակար կ՚ըլլայ, օրինակի համար բնաւ խոհեմութիւն չէ չափազանց խնդացնել սրտի հիւանդութիւն ունեցող մը, յղի կին մը, թոքատապէ բռնուող մը և թաղանթի ներքին բորբոքում ունեցող մը։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Հրատարակուեցաւ Ազգ. Հիւանդանոցի 1902 տարւոյ ընդարձակ օրացոյցը, բոլորովին նոր և ճոխագոյն պարունակութեամբ։

Հոգաբարձութիւնս նախորդ երկու տարիներու Ընդարձակ օրացոյցներուն Հայ հասարակութենէն գտած ընդունելութենէն քաջալերուած, ամէն ջանք ի գործ դրած է աւելի օգտակար և շահեկան ընծայել զայն, հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Տոմարի բաժնին մէջ օրացոյցի սովորական մասէն զատ նշանակուած են անուններու տօնախմբութեանց օրերը։

Զանազան գիտելիքներու բաժնին մէջ կան Տոմարական- Տիեզերագրական, Ազգագրական, Պատմական, Աշխարհագրական, Երկրագործական, Շերամաբուծական, Տնտեսագիտական և գրական զանազան տեղեկութիւններ պատկերներով և քարտէսներով ճոխացեալ, ինչպէս նաեւ Հայ Նուիրապետութեանց պատմութիւնն ու Երկաթուղոյ, Հեռագրի, Թղթատարի, Բաքսի ևն. սակացոյցները և այն ամէնը որոնք գործի մարդոց համար շատ կարեւոր են։

Վիճակագրական մասը կը պարունակէ Կայսերական Աւագանիին, Նախարարաց, օտար տէրութեանց քով գտնուող Դեսպանաց, Կուսակալաց, Թուրքիոյ օտար Դեսպանաց, Հայ Պատրիարքաց, Հայ Եպիսկոպոսաց, Գաւառական առաջնորդաց, Ազգ. պաշտօնական մարմնոց, Հայ վարժարանաց, Օտար հասարակութեանց հոգեւոր պետերուն ցուցակները ևն. ևն.։

Կը յուսանք թէ բարեսէր Ազգայինք գնահատելով 560 երեսներէ բաղկացեալ այս ստուար աշխատութիւնը, պիտի հաճին մէյմէկ օրինակ գնել անկէ, որ դարձեալ 10 գրուշի կը վաճառուի թէ՛ Հիւանդանոցիս Գրասենեակը և թէ՛ բոլոր գրավաճառաց քով, ի նպաստ Ազգ. Հաստատութեանս։

(Կեթէ)

Քաղաքական Լուրեր

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Չինու արքունիքին վերադարձը.— Բէքին տօնի մէջ.—Դեսպաններուն եղած հրաւէրը.—Օտարականները.—Մանճուրիոյ խնդիրը։

Բէքին 6 յունուար.— Չինու արքունիքին վերադարձին առթիւ օրը Բէքին արտասովոր տեսարան մը կը ներկայացնէր։ Բոլոր շէնքերը ու տաճարները նորոգուած ու ներկուած են. ամէն կողմ փայլուն և երփներանգ գոյներ։ Քաղաքին պարիսպներուն վրայէն կ՚երեւան տաճարներու վրայ դրուած դեղին ծածկոյթները և քաղաքին դուռներուն ոսկեզօծ մասերը։ Շէն Մէնի դրան վրայ, ուր երբեմն քարէ հաստատուն աշտարակներ կային, հիմա փայտէ, կտաւէ ու թուղթէ ժամանակաւոր սիւներ կանգնուած են՝ որոնց վրայ կան դեղին վիշապներ։ Հոյակապ պաշտօնատարներ՝ մուշտակներով ու մետաքսէ հագուստներով՝ փողոցներէն կ՚անցնին։ Օտար զինուորներու խումբեր կը շրջագային պարտէզներուն դիտելու։ Զանկ-Թունկէն հազար զինուորներ արդիական զէնքերով և նոր ձեւ համազգեստներով, այս առտու Բէքին հասան և դեսպանատանց փողոցէն անցան։ Արտաքին գործոց նախարարութիւնը ծանոյց օտար դեսպաններուն թէ երկուշաբթի ու երեքշաբթի անցուդարձը պիտի արգիլուի բոլոր այն փողոցներէն՝ ուրկէ պիտի անցնի Չինու արքունական թափօրը։ Գլխաւոր փողոցին մէջ գտնուած երկու շէնքերը դեսպանական մարմնոյն արտօնութեամբ տակ դրուեցան՝ թափօրին անցքը դիտելու համար։ Այդ տեսակ կարգադրութիւն մը մինչեւ հիմա չէր եղած։ Դեսպանները սակայն, վերջին դէպքերուն հետեւանքով, որոշեցին չերթալ այդ տեղերը, նաեւ այն պատճառաւ որ թէ իրենց շատերը դեռ չեն ներկայացուցած իրենց յանձնարարագիրները։ Չինական պաշտօնատարները ազդու կերպով բողոքեցին թէ բրիտանական սպաներու յանձնուած է վարել երկաթուղիի կառախումբերը, որոնք Բաօ Թինկ Ֆուէն Բէքին պիտի տանին Չինու արքունիքը։ Չինական պաշտօնատարները կ՚ըսեն թէ օտար պաշտօնեաները եթէ երեւան Մինկ-Թիի մէջ, թափօրը նախամեծար պիտի համարի ուրիշ ճամբով ուղեւորիլ։ Բէքինի անգլիական դեսպան Սըր Էրնէսդ Սաթօու ծանոյց բրիտանական սպաներուն որ զինուորական տարազը չհագնին։ Վերջին պահուն լուր եղաւ թէ չինական պաշտօնատարները խնդրեր են օտար դեսպաններէն, որ դեսպանատան պահակները երեքշաբթի օրը դուրս չելլեն, որպէս զի առանց և Չինացիներուն միջեւ ընդհարումներու պատճառ չըլլայ։ Դեսպանները որոշեցին գործադրել այդ պահանջումը։ Օտար դեսպաններուն ընտանիքները չինական կառավարութեան յատկացուցած շէնքէն պիտի դիտեն արքունիքին վերադարձը։ Այդ պարագան շատ կը քննադատուի, վասն զի դեսպանները թէեւ ներկայ պիտի չըլլան, սակայն իրենց ընտանիքներուն ներկայութիւնը յարգական բան մը պիտի նկատուի և այնպէս յոյց պիտի տրուի չինական ժողովուրդին։

—Օտարականները առարկութիւններ են օտար դեսպաններու և Չինու արքունիքին միջեւ ըլլալիք յարաբերութեանց մասին։ Ոմանք կը կարծեն թէ այդ յարաբերութիւնները միմիայն պարտաւորիչ արարողութեանց յատկանան։ Բէքինէն մինչեւ Բաօ-Թինկ-Ֆու երկաթուղիի երթեւեկութիւնները գրեթէ ընդհատուած են։ Վերջին օրերս կառախումբերը արքունիքին գոյքերը բերին հոս։ Հեռագրական ու Թղթատարական յարաբերութիւններն ալ գրեթէ գրաւուած պէս են չինական կառավարութեան կողմէ։

—Մանչուրիոյ վերաբերեալ բանակցութեանց վերսկսելուն համար Չինու արքունիքին վերադարձին կը սպասուի։ Բէքինի ռուսական դեսպան Պ. Լէսառ երկաթուղիներու խնդրին վրայ կը բանակցի չինական պաշտօնէութեան հետ։ Դեսպանը կ՚ըսէ թէ Ռուսիա բնաւ պիտի չը հաւանի որ, առանց իրեն հաճութեան, ուրիշ տէրութիւններ մասնակցին Մանչուրիոյ մէջ երկաթուղիներու շինութեան կամ շահագործման։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

Մահսուտներուն դէմ.—Ըմբոստներուն ապառազինութիւնը։

Լահոր, 6 յունուար.— Մահսուտներու դէմ ձեռնարկուած զինուորական գործողութիւններուն մէջ բրիտանական զինուորները շատ վար էին սպառազինութեան տեսակէտով։ Անգլիական զօրքերը Մարթինի հրացան միայն ունէին, մինչդեռ Մահսուտները Լի Մէթֆորդ հրացաններով զինուած էին։ Անգլիական 93 զինուորներ և չորս սպաներ զարնուեցան այդ հրացաններուն գնդակներէն։

Պ. ԼՈՅՏ ՃՈՐՃԻ ՃԱՌԸ

Պօէրասէրներու միթինկը.— Բողոքներ պատերազմին դէմ։

Լոնտոն, 6 յունուար.— Կը յիշուի թէ պօէրասէր երեսփոխան Պ. Լոյտ Ճորճ, քանի մը շաբաթ առաջ, քաղաքական ճառ մը պիտի խօսէր Պ. Չէմպըրլէնի քաղաքին՝ Պիրմինկհէմի մէջ, բայց արգիլուեցաւ։ Պ. Լոյտ Ճորճ, այս երեկոյ, Բրիսթոլի մէջ խօսեցաւ և բաւական յաջողեցաւ՝ Հարաւային Ափրիկեան Ընկերութեան ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ։ Պ. Լոյտ Ճորճ նոյն Ընկերութեան կողմէ հրաւիրուած էր։ Ահագին բազմութիւն հաւաքուած էր շէնքին առջեւ և զուր տեղը կը փորձէր ներս մտնել, Շէնքէն ներս անհնար էր գոյներ կրողներուն Պ. Չէմպըրլէնի։ Պ. Լոյտ Ճորճ իր ճառին մէջ ըսաւ թէ պատերազմին ծախքը քիչ ատենէն չորս հարիւր միլիոն անգլիական ոսկիի պիտի հասնի և աւելի որ և է օգուտ պիտի չբերէ երկիրը։ Պատերազմը կրնայ դեռ տարիներ տեւել. այդ պարագային Անգլիա բոլորովին պիտի ծիւրանայ։ Ներկաները օրակարգ մը քուէարկեցին, որով կը բողոքեն փճացման պատերազմին դէմ և կը պահանջեն որ պատուաւոր հաշտութիւն մը կնքուի։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Հանրօգուտ շինութեանց ծրագրեր.—Սպաներու ռոճիկին բարձրացումը.—Պ. Քրիսբիի թուղթերը.—Իր աղջկան ու կտակակատարներուն համաձայնութիւնը.—Պ. Քրիսբիի օրագիրը։

Հռոմ, 6 յունուար.—Ամէն ոք կը հաստատէր սա հարցով թէ կառավարութիւնը ի՞նչպէս պիտի դիմանայ այն ծախքերուն, զորս հարկ պիտի ըլլայ ընել, երբ գործադրուին հանրօգուտ շինութեանց վերաբերեալ ծրագիրները, զորս Պ. Զանարտէլլի ծանոյց իր վերջին բանախօսութեան մէջ։ Այդ ծրագիրները սա շինութեանց շուրջը կը դառնան.— Բուլեի ջրուղիները պիտի շինուին, ինչ որ միշտ յետաձգուած է, հակառակ զանազան եղած խոստումներուն։ Նաեւ կ՚ուզուի առաջուն երկաթուղիի երկրորդական գիծերուն շինութիւնը, Հարաւային նահանգներուն և Սարտէնիայի մէջ, ու վերջապէս երկաթուղիի նոր գիծ մը հաստատել Հռոմի և Նափոլիի միջեւ։ Այս ամենուն համար քանի մը հարիւր միլիոն ֆրանքի պէտք կայ, թէեւ գանձային նախարարը ծանուցած է թէ շնորհիւ հանրօգուտ շինութեանց հաշուեկշիռի հաստատուն հիմերուն վրայ դրուելուն, կրնայ ի գլուխ հանուիլ այդ ընդարձակ ծրագիրը, առանց ուրիշ միջոցներու դիմելու։ Ասիկա կը նշանակէ թէ այս ամէն աշխատութիւնները յառաջացած են այն թուականին, երբ ելմտացոյցի հաւասարակշռութեան հակառակ խնդիրը գոհացուցիչ լուծում մը գտնէ։ Իտալիոյ մէջ, ընդհանուրին փափաքը սա է որ ամէն ինչ անփոփոխ մնայ։ Ինչ որ հիմա բաւական կը համարուի, երկար ատեն ալ այնպէս պիտի համարուի։

—Վերջերս Մերակոյոյին մէջ բուռն վիճաբանութիւն մը ենթարկուեցաւ զինուորական խնդիր մը, այն է սպաներու յառաջացումը իրենց պաշտօնին մէջ, Արդարեւ, մինչեւ հիմա, անոնց յառաջացումը վճռականօրէն դանդաղութեամբ մը կը կատարուի. միջին հաշուով, տեղակալ մը 17 տարիէն հարիւրապետի աստիճանին կը բարձրանայ։ Հիմա կը խորհուի առաջիկայ տարուան զեղչել այդ ժամանակամիջոցը. այս առթիւ կ՚առաջարկուի 400 տեղակալներու աստիճանը բարձրացնել։ Այս ծրագիրը նպաստաւոր ընդունելութեան մը գտեր է առ հասարակ. միայն դիտել կը տրուի թէ հետեւակազօրքի գունդերէն իւրաքանչիւրը 20-21 հարիւրապետ պիտի ունենայ, 50 զինուորի համար մէկ հարիւրապետ։

—Հաւանական չի նկատուիր որ հանգուցեալ Քրիսբիի թուղթերուն վրայ կնիքը վերցուի որոշեալ թուականին, այսինքն այս ամսուն 9ին, որովհետեւ դժուարութիւններ պիտի յարուցուին իր աղջկան՝ Լինկուազլիոսա իշխանուհիին կողմէ, որոնց մասին վճիռ պիտի արձակէ դատարանը։ Տոննա Լինա Քրիսբի կը կարծէ թէ հանգուցեալ քաղաքագէտին կամքը գործադրելու լաւագոյն եղանակն է կատարեալ իրաւասութիւն տալ կտակակատար ծերակուտական Պ. Տամիանիի։ Բայց Քրիսբիի աղջիկը իր մօրը համակարծիք չէ, պնդելով թէ իր իրաւունքն է անտնել կնքուած բոլոր թուղթերը ու պաշտօնագիրները, ու ամէն գործողութեանց ներկայ գտնուիլ։ Իշխանուհին կը վախնայ որ Պ. Տամիանի այնպիսի նկատումներէ առաջնորդուի, զորս նպաստաւոր չի դատեր իր հօրը յիշատակին համար։ Իր կարծիքով՝ ամէն թուղթ պէտք է հրատարակուած հանուի, բաց ի անձնական հանգամանք ունեցող գրութիւններէ։ Իշխանուհին որոշած է ի հարկին դիմել դատարաններու։ Այսօրերս խորհրդակցութիւններ կատարուեցան այս մասին, նախարարապետ Պ. Զանարտէլլի և Պ. Քրիսբիի ժառանգորդներուն ներկայացուցիչներուն ու բարեկամներուն միջեւ։ Պ. Քրիսբիի յայտնած վերջին կամքին յենլով՝ ծերակուտական Պ. Տամիանի կը պնդէ որ հանգուցեալին նշանակած անձերէն զատ ո՛չ ոք իրաւունք ունի անոնց տեղեկանալու կնքուած թուղթերուն պարունակութեանը։ Դատական նախարարութիւնը, իրեն եղած հարցումի մը պատասխանելով Պ. Տամիանիի համակարծիք կը գտնուի։ Սակայն կը համարուի թէ Երրեակ Դաշնակցութեան բնագիրը չի գտնուիր Քրիսբիի թուղթերուն մէջ, ինչպէս կարծուեցաւ նախապէս։ Բայց իր օրագրին մէջ կարեւոր խօսակցութիւններ կան, որոնցմէ մէկը հանգուցեալ քաղաքագէտ Բարդիէի հետ։ Այդ օրագիրը երկու մասի բաժնուած է, որուն առաջինը կը բովանդակէ իտալական անկախութեան շրջանը պատերազմական իրողութեանց պատմականը, իսկ երկրորդը՝ Իտալիոյ քաղաքական կեանքին քառասուն տարուան շրջանը, մէջը ըլլալով նաեւ ափրիկեան պատերազմը։ Ցաւակցական մաս մը մէջ նկարագրուած է այն շրջանը, որ Պ. Քրիսբիի պաշտօնանկութենէն կը սկսի մինչեւ իր մահը։ Իտալիոյ նախկին նախարարապետը սովորութիւն ունէր օրը օրին նօթագրել ոչ միայն իր անձին վերաբերեալ իրողութիւնները, այլ և այն ամէն կարեւոր ու հետաքրքրաշարժ եղելութիւնները՝ որոնց իր շուրջը տեղի կ՚ունենային։ Պ. Քրիսբի յատկանշական մեթոտով մը կը կատարէր իր նօթագրութիւնը, այնպէս որ մէկէ աւելի քաղաքական անձեր մեծ հետաքրքրութիւն պիտի պատճառէ այս օրագրին հրատարակութիւնը, առանց հաշուելու կառավարութեան պատճառելիք անհանգստութիւնները։ Քրիսբիի բոլոր թուղթերը Նափոլիի մէջ չեն գտնուիր, որովհետեւ մեծ մասն հանգուցեալին համակիր լրագիր մը ծանոյց թէ նախկին վարչապետին գործոց խորհրդական Պ. Կոլլի ապահով տեղ մը դրած է Պ. Քրիսբիի վերաբերեալ բազմաթիւ պաշտօնագիրներ։ Մնաց որ, հիմա կնիքի տակ գտնուած թուղթերը ոչ նուազ ժառանգութիւն կը պատճառեն կառավարութեան։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Նոր տարին.—Թագադրութեան հանդէսը.—Հանդէսներ արքունիքին մէջ.—Հին սովորութիւնները։

Լոնտոն, 6 յունուար.—(Պրիւքսէլի Թերթի մը թղթակցէն).— Վերջացող տարին բարեբաստիկ չեղաւ Անգլիոյ համար։ Վիքթորիա թագուհիին մահուամբը սկսաւ և բանակին պարտութիւններովը աւարտեցաւ։ Յայտնի չէ թէ 1902ը աւելի լաւ պիտի ըլլա՞յ Անգլիոյ համար։ Ամէն պարագայի մէջ կը ծանուցուի թէ, ընկերական բարենորոգումներ և ազատական կուսակցութեան վերակազմութիւնը եթէ տեղի չունենան, շքեղ հանդէսներ պիտի կատարուին։ Նախ Խորհրդարանին բացումը տեղի պիտի ունենայ, անկէ աւելի հանդիսաւորութեամբ. յետոյ թագադրութեան արարողութիւնները պիտի սկսին։ Զատիկէն ետքը Ուէսթմինսթըրի արքայաբանը պիտի յանձնուի գործաւորներուն։ Հիմնական որոշուած է որ այդ սքանչելի շէնքը մեծ կերպարանափոխութիւն մը պիտի չկրէ։ Կողմնակի գաւիթներուն մէջ պիտի շինուին այն երկու երեք յարկ բարձրութեամբ կառքերը, ուր կրնան տասը տասներկու հազար հոգի բազմիլ։ Քանի մը օրէն յայտնի պիտի ըլլայ թէ թագադրութեան հանդէսին առաւօտ ո՛վ պատիւ պիտի ունենայ թագաւորին գուլպան հագցնել. այդ անձը, իբրեւ յիշատակ մը նոյն օրուան, պիտի պահէ այն շապիկը, որով զգեստաւորուած է։ Կատարուելիք հանդէսները հին սովորութեան համաձայն պիտի ըլլան, վասն զի հրաւիրեալներուն համար մեծ յոգնութիւն մըն է։ Այդ հին արարողութիւնները կը պահանջեն որ ցերեկ ատեն մեծ թափօր մը անցնի թագուհիին առջեւէն։ Ազնուական տիկիններ ամէն առտու, ամէնքն ալ երկայնքին հագուստով ու ակնոցով պիտի ներկայանան, և յուրաքանչիւր դոյզդ նշանով պէտք է պալատ երթան հանդիսական կառքերով, Տիկինները, գեղատիպ կամ տարիքոտ, երեք փետուրներ պէտք է զետեղեն իրենց մազերուն մէջ, առանց ուրիշ արդուզարդի։ Պալատ հասնելէ վերջը նորընծաները մէջ պէտք է մտնեն, սպասելով որ կարգը իրենց գայ խոնարհելու թագուհիին առջեւ։ Անկէ վերջը այդ արարողութիւնները պիտի չկատարուին, վասն զի Էտուարտ Է. ծանուցած է թէ իր հիւրերը պիտի նկատէ անոնք որոնց ունեցած դիրքին պիտի շնորհէ։ Նուագածութիւն պիտի կատարուի և սեղան պիտի տրուի։ Նաեւ այդ հանդէսները գիշեր ատեն տեղի պիտի ունենան լուսաւորուած սրահներու մէջ։ Ազնուական Անգլուհիները ալ եւս պէտք պիտի չունենան աքլորին երգելուն։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Պ. Տէլքասէի յայտարարութիւնը.— Երկու երկիրներուն յարաբերութիւնները.—Տնտեսական խնդիրներ։

Վիեննա, 6 յունվ.—Իտալական լրագիր մը կը հրատարակէ Բարիզի իր թղթակցին մէկ տեսակցութիւնը Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէի հետ։ Նախարարը, Ֆրանսայի ու Մ. Նահանգաց յարաբերութիւններուն վրայ խօսելով, ըսեր է.— «Ովկիանոսի միւս կողմը սիրելի ու թանկագին բարեկամ մը ունինք որ նաեւ Իտալիոյ բարեկամն է և այնպէս ալ պիտի մնայ միշտ։ Այդ բարեկամն են Մ. Նահանգները։ Անգլիա ու Գերմանիա և կամ աւելի այդ երկու երկիրներուն ճարտարարուեստները ու վաճառականները այնպէս պիտի չզգան։ Մ. Նահանգաց մէջ մեծերս առեւտրական ու ճարտարարուեստական ֆրանսական վարժարանի մը հաստատումը միթէ չա՞պացուցաներ թէ ֆրանսական ճարտարարուեստին ալ նկատողութեան առած է ամերիկեան արշաւանքը։ Այդ վարժարանը ամէն բանէ առաջ մեթոտի վարժարան մը պիտի ըլլայ, և կամ կորովաւորութեան, եթէ նպատակը շատ գաղափարային չերեւար պետական վարժարանի մը համար։ Մեր ճարտարարուեստութիւնը սակայն, պէտք է իր ասպարէզին մէջ մնայ անփոփոխ։ Ածան արդիւնաբերութեան համար բնաւ չենք կրնար յաղթել հիւսիսային Ամերիկայի, վասն զի նախնական նիւթերու մասին անոր ունեցած հարստութիւնը չունինք։ Այդ կէտին վրայ Մ. Նահանգները մինչեւ աւելի Անգլիոյ ու Գերմանիոյ կը սպառնան, եթէ պէտք է հաւատալ վիճակագրութիւններուն։ Մեզի համար, ընդհակառակն, մեծ օգնութիւն մը պիտի ըլլայ Մ. Նահանգաց հարստութեան հրաշալի աճումը։ Օրինակի համար, այս տարի եթէ ամերիկեան ապրանքներուն մեր քով ներածումը, քանի մը հարիւր միլիոն ֆր. նուազած է վաղեմի պատճառներով, բայց մեր արտածումը դէպ ի Ամերիկա 200 միլիոն ֆր. աւելցած է։ Բնականաբար այդպէս պիտի ըլլայ։ Մեր արտածումները գլխաւորաբար պերճանքի առարկաներ են, որոնք սուղ են և հարուստները միայն կրնան գնել։ Ամերիկեան միլիոնատէրի մը իւրաքանչիւր նոր տոլարը ժառանգ կը յաւելուցնէ ֆրանսական արտադրութեանց գնման։»

ԹՐԱՆՍՎԱԼԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ցէվէթ զօրավարը.—Էրասմուս զօրավարը.—Սխալ լուրեր.—Հանճերը։

Բրէթորիա, 6 յունուար.— Էլիոթ զօրավարը, 24 ժամուան մէջ 70 մղոն տեղ քալելէ և Ցէվէթ զօրավարը հալածելէ ետքը, բռնեց անոր զինուորները որոնցմէ տասը հոգի գերի բռնեց։

Լոնտոն.— Էրասմուս պօէր զօրավարը, որ վերջերս Էրմէլոյի մօտ գերի բռնուեցաւ, և զոր պէտք չէ շփոթել ուրիշ համանունին մէկ մը հետ՝ Օռանժի մէջ գերի ինկած, կը վերաբերի Ժուպէրի, Բրոնէէի և Բրինսլոյի դասակարգին, որոնց ամէնքն ալ նշանաւոր հանդիսացան բնիկներու դէմ մղուած պատերազմին և 1880 81 անգլիաթրանսվալեան պատերազմին ատեն։ Էրասմուս հրամանատարն էր պօէրական այն երեք գունդերէն մէկին որոնք աշխատեցան, Նաթալի հիւսիսային կողմը, հաւաքական գործողութիւն մը կատարել, որ պիտի կրնար փճացնել Սիմընս զօրավարին բանակը։ Էրասմուս զօրավարը մասնակցեցաւ Տընտիի ռմբակոծման, ուր գործածեց խոշոր թնդանօթներէն մէկը։ Լատիսմիթ-Բորի ճակատամարտին ատեն Պօէրներու կեդրոնին կը հրամայէր։ Էրասմուս զօրավարը, որ մեծ ազդեցութիւն ունի, Թրանսվալի ազնուական ընտանիքի մը կը վերաբերի։

—Ասկէ առաջ ծանուցուեցաւ որ անգլիական երկու սպաներ՝ Սթոր և Քէր, որոնք տեղեկութեանց դիւանին պաշտօնեայ էին, Պօէրներուն կողմէ սպաննուած են նենգութեամբ։ Նախարարական կուսակից քանի մը լրագիրներ, այդ լուրը ստոյգ համարելով, սկսան զանազան գըննադատութեանց։ Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը Լորտ Քիչնըրէն հեռագրով տեղեկութիւն ուզեց և պատասխան ստացաւ թէ այդ լուրը անհիմն է։

Պարպաթոն.—Այս տեղի հանքերուն անօրէնները արտօնութիւն ստացան, ամէն շաբթու, Տէլակոայի ծոցէն 50 թանօ բիւզէններ ու մէկ վակոն ուտելիք բերել տալ։ Հաւանական կ՚երեւայ որ քիչ ատենէն աշխատութիւնները վերսկսին հանքերուն մէջ։

Պ. ՉԷՄՊՐԼԷՆԻ ՃԱՌԸ

Անգլիոյ ազգը.—Թրանսվալի պատերազմը.—Տնտեսական կացութիւնը։

Լոնտոն, 7 յունվ.—Անգլիոյ գաղթականներուն նախարար Պ. Չէմպըրլէն, երէկ, Պիրմինկհէմի մէջ ճառ մը խօսելով, պաշտպանեց երկրակալութեան քաղաքականութիւնը և ըսաւ.

«Անգլիա աշխարհի ամէնէն ազատական ազգն է, բայց միւս կողմէ ամէնէն ալ անարգուածն է։ Միւս ժողովուրդները չարաչար կերպով մեզ կը թշնամանեն և ազատութիւն կը յայտնեն այն ամէն բաներու մասին՝ որոնց համար կը կարծեն թէ քիչ ատենէն զմեզ պիտի կործանեն։ Ահագին անիրաւութիւն մըն է ըսել թէ այդ պարզեւումները առաջ եկած են մեր յաջող վարչութենէն և ժառանգութեան քաղաքային նախարարութենէն, նոյն բանը պատահեցաւ նաեւ Բիթթ, Մէկոլէյն, Ուէլինկթընի և Բալմերսթընի ատենները։ Անգլիոյ ժողովուրդը միայն ինքն իր վրայ վստահելու է չեղած մեկուսացման մը մէջ՝ շրջապատուած Ովկիանոսով, Բանաձայի ու մեր միւս գաղթավայրերուն եղբայրներէն, վայելելով անոնց աջակցութիւնը»։

Պ. Չէմպըրլէն յետոյ յայտարարեց թէ պատերազմին վրայ թէեւ կ՚ողբայ, բայց անոր շարքերուն ու արշաւիրքներովը նախանձոտ կը համարի ձեռք բերուած գերիքը մը ամփոփել լռութեամբ։ Աւելի լաւ է որ և է զոհողութիւն յանձն առնել, քան թէ թողուլ որ Անգլիա ընծայէ և կորսնցնէ վստահութիւնը այն ժողովուրդներուն՝ որոնք արեան կապերով միացած են իրեն, և որոնք առաջին Անգլիոյ հետ պիտի մրցին զոհողութեանց յուսալ բարեբախտաբար։ Պ. Չէմպըրլէն յարեց թէ խիստ կարեւոր է որ Անգլիա միշտ պահէ իր առեւտրական շահաստանները, և թէ պարտի կուրծք տալ ամէն տեսակ մրցակցութեան առեւտրական կռուանին վրայ։ Վերջերս շատ խօսուեցաւ անգլիական ճարտարարուեստական անկման մը վրայ, և սակայն, ըստ ատենաբանը, որ և է անհիմն նշան չկայ երկրին բարգաւաճման սպառնացող։ Վաճառականութեան զարգացման համար առաջնորդ նշանները, ընդհակառակը, շատ նպաստաւոր են, բայց, անշուշտ, օտար երկիրներու մէջ գիտական յառաջդիմութեանց հետ Անգլիա ձեռնարկելու պիտի միասէ, եթէ անգլիական գործարանատէրերը գործնական փորձառութենէն զատ, տեսական ծանօթութիւններն ալ ստանալու չջանան։ Պ. Չէմպըրլէն յայտարարեց թէ գործաւորները կատարելու են իրենց իրենց կոչումը բարեգաղելու և թէ գործաւորներու սէնտիքաներն միջոց պիտի վայելեն իր ազատութիւնը, որչափ ատեն որ պէտք եղածը ընեն, որպէս զի աշխատաւորները, իրենց գործակցութեան շնորհիւ, ամէնէն նպաստաւոր պայմաններով ստանան գործատեանք առնելէն, սակայն արտադրութիւնները միանգամայն հաւասար ստացածին զեղչելու փորձ մը անարգելի պիտի ըլլայ ընդհանուր բարգաւաճման։ Պ. Չէմպըրլէն խօսեցաւ նաեւ Հարաւային Ափրիկէի պատերազմին վրայ. պնդեց սա կէտին վրայ թէ անգլիական ժողովուրդին մեծ մասը միաձայնութեամբ այն կարծիքը ունի որ պատերազմը անհրաժեշտ պէտք մըն էր, և թէ առանց ատ կենալ եթէ ուզուէր, Անգլիոյ շահերը ու պատիւը պիտի վնասուէին։ Համոզում յայտնեց թէ պատմութեան վճիռը համաձայն պիտի ըլլայ իր հայրենակիցներուն վճռին։ Գաղթային նախարարը յարեց թէ պատերազմին շարժառիթը դժուար հասկացուելու մը չէր և թէ պատմութեան վճիռը պիտի ըսէ թէ Անգլիա ուրիշ բան չէր կրնար ընել, և եթէ Պօէրներուն ամէն ուզածները տար, պիտի կորսնցնէր Հարաւային Ափրիկէն, ինչպէս նաեւ գաղթավայրերուն վստահութիւնը։ Պ. Չէմպըրլէն յարեց թէ Անգլիոյ ժողովուրդը անվեհեր է և արժանի իր աւանդութիւններուն, վասն զի ամէն զոհողութիւն յանձն կ՚առնէ գոհացուցիչ ելք մը տալու ներկայ պատերազմին։

Ներքին Լուրեր

ՊԱՅՐԱՄԻ ՀԱՆԴԻՍԸ

Պայրամի հանդէսը, այս առտու, մեծ շքով կատարուեցաւ։ Վեհ. Սուլթանը հրամայած էր որ Պայրամի առտուան աղօթքը կատարուի Պէշիքթաշի Սինան Փաշա մզկիթին մէջ։ Կայս. պալատէն մինչեւ նոյն մզկիթը ճամբուն երկու կողմերուն վրայ, զինուորներ շարքի կեցած էին։ Վեհ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ բազմած, և իր դէմը ունենալով Սպարապետ Ռիզա փաշան, նոյն մզկիթը գնաց։ Մզկիթին բակին մէջ կառքերով կը սպասէին մայր թագուհին և պալատական տիկիններ։ Նոյնպէս շարքի կեցած էին Մեծ Եպարքոսը, բոլոր Նախարարները և զինուորական ու քաղաքային բարձրաստիճան պաշտօնատարները։ Վեհ. Սուլթանը առտուան աղօթքը կատարելէ ետքը, նորէն փառաւոր կառքի մը մէջ բազմած և իր դէմը ունենալով Սպարապետ Ռիզա փաշան, Տոլմա Պաղչէի պալատը գնաց շքեղ հանդէսով։ Կառքին երկու կողմերէն հետիոտն կ՚երթային բոլոր Նախարարները ու զինուորական ու քաղաքային բարձրաստիճան պաշտօնատարները՝ ամէնքն ալ համազգեստով։ Ն. Վեհափառութիւնը պահ մը հանգիստ առնելէ, ետքը հրամայեց որ Պայրամի շնորհաւորական արարողութիւնները կատարուին։ Քիչ վերջը սկսաւ արարողութիւնը Տոլմա Պաղչէի պալատան մեծ դահլիճին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը բազմած էր Կայս. Գահին վրայ։ Նախ ներկայացաւ Նաքիպ-Իւլ-Էշրէֆ էֆէնտին, որ իր շնորհաւորութիւնը մատուցանելով բարեմաղթութիւններ ըրաւ. յետոյ Մեծ Եպարքոսը, Նախարարները և քաղաքային ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարները։ Ապա ներկայացաւ Շէյխ Իւլ-Իսլամ էֆէնտին և շնորհաւորութիւններ ու բարեմաղթութիւններ ըրաւ։ Ն. Բարձրութեան հետեւեցան կրօնական բարձրաստիճան պաշտօնատարները։ Շնորհաւորութիւնները աւարտելէն ետքը, Վեհ. Սուլթանը, Եըլտըզի Կայս. պալատը դարձաւ։ Ն. Վեհափառութեան թէ՛ երթալու և թէ՛ վերադառնալու միջոցին զինուորներ շարքի կեցած էին և «Բատիշահըմ չոք եաշա» գոչեցին։

—Պայրամի առթիւ Եգիպտոսի Խտիւը, Մէքքէի Էմիրը, Պուլկարիոյ իշխանը, կուսակալները, Սամոսի իշխանը, Եգիպտոսի արտասովոր պատուիրակ Ահմէտ Մուխթար փաշա, զօրաբանակաց հրամանատարները և ուրիշներ շնորհաւորական հեռագիրներ ուղղեցին Կայս. պալատան Ա. քարտուղարին, որ հեռագրով հաղորդեց Վեհ. Սուլթանին գոհունակութիւնը,

—Հպատակ հասարակութեանց հոգեւոր պետերը և դեսպանատանց Ա. թարգմանները այսօր Կայս. պալատ կ՚երթան շնորհաւորական այցելութիւն տալու։

—Պայրամի հանդէսը դիտելու համար հիւրանոցը կը գտնուէին դեսպաններէ ոմանք և օտարազգիներ, որոնք արժանացան կայս. մեծարանաց։ Կայս. Իրատէի մը համաձայն, արարողապետ Իպրահիմ պէյ հարկ եղած մեծարանքները ըրաւ օտարազգի հիւրերուն։

—Օսմ. զրահաւորները և նաւահանգիստին մէջ գտնուող բոլոր նաւերը Պայրամի առթիւ դրօշներով զարդարուած են։

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէսօրին նոյն մզկիթը գնաց փառաւոր հանդէսով և ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը Կայս. պալատը դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին դեսպանատանց առաջին թարգմանները և դեսպանատանց կողմէ յանձնարարուած չորս հիւրեր։ Ներկաներէն ոմանք սենեկապետ Իմին պէյի միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Իւլայի առաջին ասութեան տրուելու խմբական Խորհուրդին անդամ Րէֆիք պէյի:

—Ուրֆայի գաւառին կառավարիչ անուանուելու Պետական Խորհուրդին անդամ Րէֆէթ պէյի: Պետական Խորհուրդին անդամ անուանուելու Սարուխանի կառավարիչ Շավքեթ փաշա, որուն յաջորդ դի Ուրֆայի կառավարիչ Մէհմէտ Ղալիպ պէյ: Զորումի գաւառին կառավարիչ անուանուելու Ֆերաեէ կուսակալի նախկին տեղակալ Ճէլալ պէյ:

ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ.—Գալիպօլսէ, Կավալայէ, Ռոտոսթոյէ ու Թէքիր Տաղէ հինգ հարիւր հաճիներ, որոնք Կ. Պոլիս եկած են Հիճազ երթալու համար, երէկ, Սէլամլըքի արարողութեան առթիւ ներկայ գտնուեցան Համիտիէ մզկիթին բակին մէջ: Վեհ. Սուլթանը, Սարայի Րիզա փաշայի միջոցաւ, Իր կայս. բարեւները ուղղեց ուխտաւորներուն, որոնք երեք անգամ «Բատիշահըմ չօք եաշա» գոչեցին:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑԸ.—Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Պայրամի առթիւ, երէկ, դրամական պարգեւներ բաշխուեցան Համազգային Անկելանոցին պաշտօնեաներուն, որոնք բարեմաղթութիւններ ըրին Վեհ. Սուլթանին համար:

ՈՒՂԵՐՁ.—Ցունաց Պատրիարքարանին և Գաղըգիւղի մետրապոլիտին կողմէ երախտագիտական ուղերձ մը մատուցուեցաւ յառ կայս. Գահոյից՝ կայս. այն շնորհքին համար, որով Գաղըգիւղի թաղականին մօտ գտնուած գետին մը՝ որ մահլիւլ մնացած էր՝ կայս. Իրատէի մը համաձայն յոյն համայնքութեան վերադարձուեցաւ:

ՏԱՐԵԳԼՈՒԽԸ.—Ռուսիոյ դեսպանատան մէջ, յառաջիկայ երկուշաբթի գիշեր, տարեգլուխի առթիւ երեկոյթ մը պիտի տրուի, բայց ասկէ մասնական հանդիսանք մը պիտի ունենայ, վասն զի Կ. Պոլսոյ ռուս գաղթականութեան անդամները միայն հրաւիրուած են:

—Պ. Զինովիէվ, երեքշաբթի, կէսօրէն ժամ մը առաջ, պիտի ընդունի տարեգլուխի շնորհաւորութիւնները:

—Հելլենական դեսպանն ալ նոյն օրը, միեւնոյն ժամուն, պիտի ընդունի հելլէն գաղթականութեան շնորհաւորութիւնները:

ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԸ.— Մոնիդէօրի մէջ կը կարդանք.— «Մեր այն հրատարակութիւնը թէ Ֆէնէրի Պատրիարքարանի Սինոդին մէջ առաջարկուած է Զատկի տօնին համար հաստատուն թուական մը որոշել, կարծեցնել տուաւ թէ Զատկի տօնին շարժականութիւնը ջնջել կամ սահմանափակել կ'ուզուի: Մեր առած նոր լուրերու նայելով, կրնանք ամբողջացնել մեր տեղեկութիւնը՝ այսինքն թէ չափագիտութեան ուսուցիչ հանգուցեալ Բոլիտորոսի յիշատակագիրը կը պնդէր որ ուսումնասիրութիւն մը կատարուի՝ ասկէ ճիշդ սահմանելու Զատկի թուականը: Այս առաջարկութիւնը սրբագրութիւն մըն է որ անհրաժեշտ է աստղաբաշխական գիտութեանց յառաջդիմութեանց բերմամբ և որ բնաւ առնչութիւն չունի՝ տոմարի ընդհանուր խնդիրին: Քանի մը տարի առաջ Ֆէնէրի Պատրիարքարանին մէջ յանձնաժողով մը կազմուելով ուսումնասիրութիւն կատարեց՝ Զատկի տօնը, յուլեան տոմարին համաձայն ասկէ ճշտութեամբ սահմանելու խնդրոյն վրայ: Այդ յանձնաժողովը որուն կ'անդամակցէր նաեւ հանգուցեալ ուսուցիչ Սրաթարխս, քիչ վերջը ընդհատեց իր աշխատութիւնները: Հիմա կ'իմանանք թէ այդ ուսուցիչին տեղին, որ նոյնպէս չափագիտութեան ուսուցիչ է, քանի մը օր առաջ Տ. Եոաքիմ Ս. Պատրիարքէն խնդրեր է որ այդ յանձնաժողովը վերստին գործի ձեռնարկէ:»

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ Ն. ԶԱՐԻՖԻ, այս տարի ալ, Ծնունդի տօնին առթիւ, տասներկու հազար օխա ածուխ բաշխել տուաւ Մեծ Կղզիի աղքատներուն և երեք հազար ալ Ֆէնէրի:

ԽԻՐՕԳԱԿԱՆ հրապարակներու վրայ շաքարի ու խահուէի գիները նորէն ինկան:

ՔԱՂԱՔԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ հրամայեց թաղապետական շրջանակներուն որ ուխտաւորներու բնակած տեղերը ստուգուին:

ԺԱՆՏԱԽՏ.—Թօփհանէի մէջ (Եգիպտոս) շաբաթէն ժամանած մահացու մէկ դէպք պատահեր է և հետեւեալ օրն ալ մէկ դէպք ու մէկ մահ:

—Ռումելիա հինգ օրուան քարանթինա սահմանեց Պէյրութի ժամանումներուն համար:

ՆԵՐՔԻՆ գործոց Նախարարութիւնը ծանոյց գաւառներուն որ ամէն դիւրութիւն ընծայուի ուխտաւորներուն:

ԴԻՆԵՐԸ.—Զապթիէ պաշտօնատունը նորէն ծանոյց ամէն կողմ որ կարգ մը անձերու թող չտրուի դէպ փնտռել:

ԹՂԹԱԽԱՂԸ որ Րամազանի առթիւ սրճարաններուն մէջ արգիլուած էր, Պայրամէն ետքն ալ պիտի չարտօնուի:

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ վարչութեան նոր յամբեր առնուած հասոյթները եղան 112 հազար 857 ոսկի, մինչդեռ անցեալ տարուան նոյն ամսոյն 115,468 ոսկի էին: Թուղթի հասոյթներու տարադրութիւնը 6610 ոսկի պակաս եղաւ, որով ներկայ ելմտական տարուան ինը ամիսներու հասոյթը պակսեց եղաւ 20,000 ոսկի: Այդ ինը ամիսներու բոլոր հասոյթներուն ընդհանուր գումարն է 1,717,046 ոսկի, մինչդեռ նախորդ տարեշրջանին էր 1,724,450: Այս տարուան մէջ ծխախոտի Ռէժիին վճարած գումարը 34,795 ոսկի աւելի եղած է. նաեւ ծխախոտի տասանորդին ալ 12,864 ոսկի աւելի: Միւս կողմէ, վերը յիշուած Թուղթի հասոյթներու նուազութենէն զատ, Կիպրոսի հասոյթներու յաւելուածական մասէն և Թէնպէքիներու տուրքէն 35,000 ոսկի պակաս հաւաքուած է Հանրային Պարտքի վարչութեան: Ինը ամսուան հասոյթներու ընդհանուր գումարէն՝ 1,717,046 ոսկի՝ Հանրային Պարտքի վարչութիւնը 215,250 ոսկի վճարեց հարիւրին չորս տոկոսով պարտաթուղթերուն համար, 1890 տարւոյ 18)30ի պայմանագրութեան համաձայն. նաեւ 491,279 ոսկերը փոխուած պարտքերու տոկոսներուն և արեւելեան երկաթուղիի պարտաթուղթերուն համար և 540,475 ոսկի՝ Սէլանիկ ամորթիսմանին և արեւելեան երկաթուղիներու պարտաթուղթերը հրապարակէն գնելու համար: Հանրային Պարտքի կեդրոնական վարչութեան ծախքերը և ծխախոտի Ռէժիին վճարուած գումարն է 126,540 ոսկի. Օսմ. պանքային տուեալ թողուած և կամ Հանրային Պարտքի վարչութեան կեդրոնական սնտուկին մէջ գտնուած գումարն է 343,501 ոսկի:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ Սպարապետ Դրան ղրկած էր Նէմլիզատէ Թահսին փաշայի կողմէ Սաքարիա գետին վրայ նաւերու միջոցաւ վաճառականաց ու անձանց փոխադրելու մասին խնդրուած մենաշնորհին ծրագիրը, զինուորական տեսակէտով քննուելու համար: Հիմա այդ ծրագիրը Թնդանօթարանի վերատեսչութեան ղրկուած է՝ անոր ալ կարծիքը առնուելու համար:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ մէջ կառավարական պաշտօնատան համար նոր շէնք մը պիտի կառուցուի: Ներքին գործոց նախարարութիւնը ծանոյց Երուսաղէմի կառավարչին՝ ղրկել յատակագիծերը, ծախքին գումարը և ո'րկէ մատակարարուելիքը:

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարարութիւնը նկատողութեան առաւ արտաքին գործոց նախարարութեան մէկ գիրը որ, Պոթուտի օսմ. հիւպատոսին մէկ տեղեկագրին վրայ, կը ծանուցանէր թէ օտար ջուրերու մէջ երթեւեկող օսմ. առագաստանաւեր մաքսանենգութիւն կը կատարեն և անցագիր չունեցող անձեր օսմ. ծովեզերեները ցամաք կը հանեն, որով թէ՝ տէրութեան գանձը կը վնասուի և թէ կարգ մը կասկածելի մարդիկ օսմ. երկիրները կը մտնեն: Ծովային նախարարութիւնը ծանոյց ամէն կողմ որ ծովեզերեներու պահպանութեան պաշտօնեաները հսկողութեամբ հսկեն և մաքսանենգութիւն կատարող ու անցագիր չունեցող անձեր փոխադրող առագաստանաւերու նաւապետներուն դէմ կատարեալ հարկ եղածը գործադրեն:

ՔՐՈՒՓԻ գործարանին շինուած և մասնաշերտ հրացաններու շինութեան յատուկ գործիքներ Կ. Պոլիս բերուելով զետեղուեցան Թէրսանէի Թնդանօթի ու մաւզերեան հրացանի գործարանին մէջ:

ԱՖԻՈՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ մէջ Րամազանը չորեքշաբթի սկսած ըլլալով, երէկ, ուրբաթ, սկսեր է Պայրամը:

ՊՈՒԼՂԱՐԱԿԱՆ գործակատար Պ. Կէչով, անցեալ օրը, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ցունաց Ս. Պատրիարքին հետ:

ԱՆԱՏՈԼԸԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.—Անցեալ շաբթու խօսեցանք Անատոլըի երկաթուղիին Հայտար Փաշա Էսկիշէհիր գծին նպաստաւոր վիճակին վրայ: Այսօր կ'աւելցնենք թէ հասոյթները մինչեւ հիմա նմանը չտեսնուած կերպով առատ եղած են, այս տարի հասնելով 7,471,000 ֆր.ի, մինչ անցեալ տարի եղած էր 5,280,000 ֆր.: Հայտար Փաշա Էսկիշէհիր գիծը երկու մաս բաժնուած է, Հայտար Փաշա-Իզմիտ 92 քիլոմէտր և Իզմիտ Էսկիշէհիր 486 քիլոմէտր: Առաջին մասին համար կառավարութիւնը տարեկան 10,300 ֆր. երաշխաւորած է իւրաքանչիւր քիլոմէտրի, և երկրորդին համար 15,000 ֆր., ինչ որ միջին հաշուով կ'ընէ 14,252 ֆր. ամբողջ գծին համար: Արդ, անցեալ տարւոյ մէջ իւրաքանչիւր քիլոմէտրի համար հասոյթի գումարը եղած է 12,926 ֆր., մինչ 1900ին 9136 ֆր. էր միայն: Հետեւաբար կառավարութիւնը երաշխաւորութեան գումարին համար պիտի վճարէ 700 հազար ֆրանքէն քիչ մը աւելի: Դիտելի է որ Հայտար Փաշա-Իզմիտ գիծը երաշխաւորութեան գումարէն աւելի հասոյթ բերած է, և կառավարութիւնը այդ յաւելեալ հասոյթէն 25 առ 100ին իրաւունք ունենալով, այս հաշուէն կը ստանայ 250,000 ֆր.: Անցեալ տարին 1900 տարիէն շատ աւելի նպաստաւոր եղաւ: 1900ին կառավարութիւնը երաշխաւորութեան գումար վճարեց 130,000 օսմ. ոսկի, իսկ 1899ին վճարեց 170,000 ոսկի: Երկաթուղւոյ գծին մինչեւ Էնկիւրի երկարաձգուելու առաջին տարին կառավարութիւնը երաշխաւորութեան գումարին բացը գոցելու համար վճարեց 230 հազար օսմ. ոսկի: Այժմ ձեռք բերուած արդիւնքին նպաստաւոր հանգամանքը կը յուսացնէ անով մանաւանդ որ 1901 տարւոյ մէջ հունձքերը յաջող չեղան: Հետեւաբար հասոյթներու յաւելումը արդիւնք է միմիայն երկրին բարգաւաճման, հաղորդակցութեան միջոցներու դիւրացնելուն: Ուստի եթէ 1902 տարւոյ մէջ հունձքերը լաւ ըլլան, կը յուսացուի թէ հասոյթները պիտի կրնան հասնիլ երաշխաւորուած գումարին քանակութեանը:

ՑՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանին ներկայ տարուան հասոյթները ամբողջովին գանձուած չըլլալով, խառն ժողովը որոշեց հինգ հարիւր ոսկիի փոխառութիւն մը ընել՝ Պատրիարքարանի պաշտօնեաներուն դեկտեմբերի ամսականները վճարելու համար:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանին կինը՝ Մարշալ Պառոնուհին, երէկ, Պէրլին ուղեւորեցաւ Արեւելեան ճեպընթացով: Դեսպանը մինչեւ Սիրքէճիի կայարանը ընկերացաւ իր կնոջ:

ՄԻՍԻ ԳԻՆԸ.— Զապթիէ պաշտօնատունը նկատելով որ մսի գինը առանց բանաւոր պատճառի կը բարձրանայ, գրեց պէտք եղած տեղը որ մսավաճառներու չարաշահութիւնը արգիլելու համար հարկ եղածը ըլլայ:

ՀԱՐՍԱՆԻԹ.— Ցունաց Պատրիարքարանը գրեց յունական բոլոր վարժարաններուն որ, թաղերու մէջ ծագած հարսանիթին առթիւ, մինչեւ յունուար 8 վարժարանները փակուին և այդ միջոցին ախտահանումներ կատարուին. նաեւ հիւանդութեան դէպքերու մասին անմիջապէս տեղեկութիւն հաղորդուի Պատրիարքարանին:

ՄԵՏՐԱՊՈԼԻՏԻ ՓՈԽԱՆՈՐԴՆԵՐԸ.— Ներքին գործոց նախարարութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ մետրապոլիտի փոխանորդները պիտի կրնան ներկայ գտնուիլ գաւառակներու Իտարէի ժողովներուն:

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ՏԱՐԵԳԼՈՒԽԻ տօներուն առթիւ մեր ընթերցողները կը յորդորենք ճաշակել Թրիէսթէի Ն. Սէժէ տանձախորժահամ չոքոլաները, որոնք կը ծախուին գլխաւոր խանութպաններու կողմէ:

ԹԱՏՐՈՆ ՔՈՆՔՈՐՏԻԱ

Պայրամի երեք օրերուն առթիւ, ամէն ցերեկ և իրիկուն, չորս ներկայացումներ պիտի տրուին, Վարիէթէի ամբողջ խումբին մասնակցութեամբ: Ցերեկուան ներկայացումները պիտի սկսին ժամը 7ին, իսկ գիշերուանները՝ 3ին: Հասան էֆ. ալ մարմնամարզական հետաքրքրաշարժ փորձեր պիտի կատարէ:

SANTAL MIDY

Երբեմն, արիւնատարները կը գործածէին քուբէպէ պարարտացուած դեղահատները կամ ներարկումներու կը դիմէին, դարմանելու համար իրենց տարիքին յատուկ հիւանդութիւնները: Այսօր, լաւագոյն դարմանը կ'ընեն, այսինքն 48 ժամուան մէջ կը բուժուին Սանդալ Միտիով:

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ.—Կը ծանուցուի 1896ի հարիւրին հինգ տոկոսաւոր փոխառութեան օսմ. պարտաթուղթ ունեցողներուն թէ յունուար 1)14էն սկսեալ 11 թիւ կտրոնին, որուն պայմանաժամը այդ թուականին է, փոխարժէքը պիտի վճարուի Օսմ. Պանքային Ղալաթիոյ ճիւղին կիշէէն ամէն օր, բաց ի կիրակէէ, եւրոպական ժամ 10էն 2ուկէս. իսկ ուրբաթ օրերը ժամ 10էն կէսօր: Կտրոններուն փոխարէն, թուագրեալ պորտրոներու հետ, զայն ներկայացնողներուն պիտի տրուի ընկալագիր մը, որ յանձնուելու թուականէն տասը օր վերջը պէտք է ներկայացուի Օսմ. Պանքայի սնտուկին Ղալաթիա, հատուցուելու համար:

* * *

Հարիւրին հինգ տոկոսով օսմ. մաքսային պարտաթուղթ ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յունուար 1)14էն սկսեալ 31 թիւ կտրոնին, որուն պայմանաժամը նոյն թուականին կ'աւարտի, փոխարժէքը պիտի վճարուի Օսմ. Պանքային Ղալաթիոյ ճիւղին կիշէէն, ամէն օր բաց ի կիրակէէ, Եւրոպ. ժամ 10էն 2½, իսկ ուրբաթ օրերը ժամ 10էն կէս օր: Կտրոններու փոխարէն, որոնց պէտք է կցուին թուագրեալ պորտրոներ, ներկայացնողին պիտի յանձնուի ընկալագիր մը որ տրուելու թուականէն տասը օր վերջը հատուցուելու համար հարկ է ներկայացնել Օսմ. Պանքային սնտուկին, Ղալաթիա:

Կ. Պոլիս 9 յունուար 2—5

Ազգային Լուրեր

Ս. Պատրիարքը, երէկ գիշեր, Պատրիարքարան հասաւ և այս առաւօտեան ժամերգութեանց ներկայ գտնուեցաւ: Այս առաւօտ ընկերակցութեամբ Ա. Գործակատար Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեանի, Կայս. Պալատ գնաց, Պայրամի տօնը շնորհաւորելու համար:

—Երուսաղէմէն Ամեն. Տ. Յարութիւն Պատրիարքը 10 ֆրանսական ոսկի ղրկած է Պատրիարքարան, ի նպաստ Կարնոյ երկրաշարժէ տուժածներուն: Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարք նաեւ Ամանորի առթիւ Երուսաղէմի Ս. Յակոբեանց տպարանին մէջ հրատարակուած օրացոյցներ ղրկած է Տ. Օրմանեան Ս. Պատրիարքին, Կիլիկիոյ նորընտիր Կաթողիկոս Տ. Գէորգ Երէցեան Սրբազանին, Տ. Ե. Մկրեան Հօր և ուրիշ ծանօթ եկեղեցականներու:

—Մանչեսթրի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին համար վերջերս յատուկ կանոնագիր մը խմբագրուելով՝ հրապարակ եկած է Հոգաբարձութեան կողմէն, բաղկացած 38 յօդուածներէ: Այդ կանոնագրին մէջ ուշագրաւ յօդուածներ կան, որոնք Մանչեսթրի Հայ ժողովուրդին պարտքի և իրաւունքի սահմանը կը գծեն: Մանչեսթրի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին կառուցուած է Հայ. Եկեղեցիին պատկանող ազգայիններու նուէրներով և կը մատակարարուի տեղւոյն Հայ գաղթականութեան կողմէ, և իր հոգեւոր հովիւը կամ պաշտօնեաները Հոգաբարձութիւնը ինքը կ'ընտրէ: Կրօնական խնդիրներու մասին, հոգեւոր պաշտօնեան ենթակայ է Մայր Աթոռին և Ս. Կաթողիկոսին իրաւասութեան ենթակայ կը ճանչնայ: Այս մասին փոքրիկ գլուխ մը նուիրուած է այդ կանոնագրին մէջ «Եկեղեցւոյն կղերին պարտքն ու իրաւունքը» վերնագրով, որուն համաձայն, իբրեւ հոգեւոր հովիւը պէտք է կրօնական խնդիրներու մէջ պարտի հետեւիլ Ս. Էջմիածնի Մայր Աթոռոյ և Ս. Կաթողիկոսին հրահանգներուն և թէ Հովիւը արտօնութիւն չունի որ և է փոփոխութիւն ներմուծել Հայ. Եկեղեցւոյ ծէսերուն և արարողութեանց մէջ: Այդ կանոնագրը արդէն խմբագրուած ու վաւերացուած է յուլիսի մէջ և դեռ այս ամսոյս հրապարակ ելած: Մանչեսթրի հայ գաղթականութեան համար՝ այս կանոնագիրը իր բոլոր եկեղեցական ու դպրոցական պաշտօնեաներուն յատուկ մասնաւոր ուղեցոյց մը նկատուած է, որ կը յուսանք թէ իր օգտակարութիւնը պիտի ունենայ և կարելի զեղծումներու առաջքն առնէ:

—Զանազան Առաջնորդարաններէ յատուկ ծանուցներ հասած են Պատրիարքարան՝ Հիւանդանոցի 1902 տարւոյ օրացոյցները ղրկուելու համար: Ինչպէս յայտնի է, Ազգ. Հիւանդանոցի ընդարձակ օրացոյցը այս շաբթու դեռ նոր հրատարակուեցաւ, որով հետաւոր գաւառներ հազիւ Ծնունդին պիտի հասնին, իսկ մօտիկ օրացոյցը արդէն ժամանակին հրապարակ ելած և պէտք եղած տեղերը ղրկուած է:

—Ինչպէս կը յիշուի, Զանգ. ատպէտ քանի մը տարի առաջ մեռնելով կտակ մը թողած էր, որուն համաձայն հայ պատանիներ Եւրոպա պիտի ղրկուէին, արհեստական կրթութեան մէջ կատարելագործուելու համար: Կ. Պոլսոյ աւստրիական հիւպատոսարանը հիմա կը պատրաստուի յայտարարութեամբ մը ծանուցանել թէ, հանգուցեալ ատպէտին կտակին տրամադրութեան համաձայն, յառաջիկայ մայիս 1էն կարելի պիտի ըլլայ, աւստրիական հիւպատոսարանին միջոցաւ Եւրոպա ղրկել երկու ուսանող, որոնք պէտք է հայ ըլլան և պիտի ստանան Աւստրիոյ կամ Հունգարիոյ կողմերէն, որուն հպատակ էր հանգուցեալ ատպէտը: 2000ական ֆրանք տարեթոշակ պիտի ստանան և արհեստական ճիւղերու պիտի հետեւին: Հիւպատոսարանը իր պայմանները հաղորդելով՝ հրաւէր պիտի կարդայ փափաքողներուն, որպէս զի ներկայանալով հարկ եղած արձանագրութիւնը կատարեն: Այս առթիւ պէտք է յիշել որ Ազգ. Պատրիարքարանն ալ իրաւունք ունի ուսանողներու մէկ երրորդը ինք ընտրելու. այսպէս երբ այդ գումարին տոկոսը շատնայ և կարելի ըլլայ 9 ուսանող ղրկել Եւրոպա, Պատրիարքարանը ինք պիտի ընտրէ անոր մէկ երրորդը, այսինքն երեք ուսանող: Աւստրիական հիւպատոսարանը անցեալ տարի մեր Պատրիարքարանին հաղորդած է արդէն կտակին մանրամասն հաշիւը:

—Ս. Էջմիածնի Սինոդին անդամակցութենէն հրաժարեր է Տ. Մակար Եպիսկոպոս: Բագուէն Ղեւոնդ Ղաճեան վարդապետ հրաւիրուած է Էջմիածին, Սինոդի անդամակցութեան համար:

—Ս. Հայրապետը արքեպիսկոպոսութեան բարձրացուցեր է Պարսկաստանի նախկին առաջնորդ Տ. Սահակ եպիսկոպոս Այվազեանը:

—Պէյրութէն Պ. Հրանդ Անդրէասեան մեզ կը գրէ յուն. 5 թուով.— «Ասկէ առաջ արդէն անգամ մը առիթը ունեցած էի գրելու հայ նկարիչ Պ. Վարդան Մախոխեանի մասին՝ որուն 2 մեծ նկարները անցեալ տարուան գեղարուեստական ցուցահանդէսի ժիւրիին արժանաւորապէս գնահատուած էին: Երիտասարդ արուեստագէտը իր դէպի Տանիմարքա ըրած ուսումնասիրական ճամբորդութենէն վերադառնալով, հոս պզտիկ ցուցադրութիւն մը կազմակերպեց համեստօրէն, առանց ռէքլամներու, որ մեծ յաջող ելքովը պսակուեցաւ, մանաւանդ Պօրնէօլի տեսարաններու ո'րչափ բնական, հմայիչ նկարները, թուով առանց հինգի չափ, որոնց մէկ քանի չորրորդուան մէջ քաշուած սուղ գիներով ծախուեցան, ինչ որ դրական, խօսուն ապացոյց մըն է իր հոս գտած ընդունելութեան: Անոնք միայն՝ որ գիտեն թէ որչափ դժուար է եւրոպական կեդրոններու մէջ, մանաւանդ տարի մը համար, մրցումներուն առնելով այսպիսի յաջողութիւն մը ձեռք բերել, կրնան գաղափար մը կազմել Պ. Մախոխեանի բնածին անժխտելի տաղանդի մասին: Համակրելի արուեստագէտը միեւնոյն ատեն ճարտար ջութակահար մըն է և ժամանակ մը յաջողապէս հետեւած է տեղւոյս քոնսերվաթուարի դասընթացքներուն: Այսօր հոն է իր մանրակրկիտ, խաղարկու սուր աչքերով տեսնուած և խնամելով ըմբռնուած ու դրոշմուած ծովային տեսարաններուն և դաշտանկարներուն մէջ, դժուար չէ ընդնշմարել ինքնատիպ երազներէն աւելի, երաժշտին երազող մը թռիչները: Պ. Մախոխեան քաջալերուած իր ձեռք բերած արդիւնքներէն, այս անգամ իրեն առարկայ ընտրեց Եգիպտոսը և արդէն մեկնեցաւ անդրէն, ինչպէս ամէն տեղ, մասնաւոր բնական ուսումնասիրական ճամբորդութեան: Գահիրէի հայ գաղութը շուտով առիթը պիտի ունենայ ծանօթանալու իրեն և անկասկած է թէ գեղարուեստասէրներու շրջանակը ջերմ ընդունելութիւն մը պիտի ընէ երիտասարդ արուեստագէտին, մօտէն ճանչնալով և գնահատելով իր արժանիքը:»

—Ուսումնական Խորհուրդը գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ ատենապետութեամբ Տ. Գրիգոր Թորգոմեան էֆ.ի: 1. Ասկէ առաջ Յանձնաժողով մը կազմուած է Հայ ուսուցչաց կենաց ապահովագրութեան խնդրոյն վրայ ուսումնասիրութիւն մը կատարելու և կարեւոր կարգադրութիւններն առաջարկելու համար: Յանձնաժողովը իր աշխատութիւնները բաւական յառաջ տարած ըլլալով, Խորհուրդը որոշեց հրաւիրել զայն ներկայացնելու իր տեղեկագիրը, այդ մասին հարկ եղած վերջնական անօրինութիւնները սահմանելու համար: 2. Տիկին Զապէլ Ասատուրի Փրանսերէնէ ի հայ թարգմանութեան դասագրքին վրայ կանոնական քննութիւն կատարուած ըլլալով, Խորհուրդը՝ ըստ արդեանց քննութեան անոր պատրաստութիւնը համաձայն գտաւ Ազգ. նախակրթարանաց ուսմանց ծրագրին, և վաւերացնելով զայն իբրեւ դասագիրք միջին դասընթացքի ուսանողաց համար, արտօնեց անոր գործածութիւնը ազգային վարժարանաց մէջ: 3. Հրանտ Ասատուր էֆ. աշխարհագրութեան դասագիրք մը պատրաստած և անոր երկրորդ տպագրութեան առթիւ հրատարակչին կողմէ ներկայացուած ըլլալով ի քննութիւն և ի վաւերացումն, Խորհուրդը որոշեց կանոնական քննութեան մը ենթարկել թէ նոյն դասագիրքը կը համաձայնի՞ ուսմանց ծրագրին և ո՞ր դասընթացքի ուսանողաց, և յետ այնուհետեւ կարծիքը առնելու: 4. Կէտիկ Փաշայի ազգային վարժարանաց տեսչին նկատմամբ ասկէ առաջ զրոյցներ լսուած ըլլալով, յանձնարարուած էր Թաղ. Խորհրդոյ պէտք եղած քննութիւնն կատարել և յայտագրել: Թաղ. Խորհուրդը յանձնարարեալ քննութիւնը կատարած և տեղեկագրած ըլլալով թէ այդ զրոյցները անհիմն են, Խորհուրդը փակեալ համարեց խնդիրը: 5. Շ. Գարահիսարի Առաջնորդ Տ. Սմբատ Ծ. Վ.ի քննութեան տեղեկագրին և առաջարկութեան վրայ՝ որոշեց օգնական ուսուցչի վկայական տալ Վիճակին չորս թեմերուն մէջ պաշտօնի կոչուած չորս ուսուցչական ընծայելոց:

Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկին ի նպաստ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած էին՝

		դրշ.
Նախորդ ցուցակին գումարը		1061
Պալաթի վարժ.ի ուսուցիչներէն		106
Եէնիգիւղի վարժ.	»	20
Գարթալի	»	20
		1207

ՄԱՍԻՍ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՄԱՍԻՍ Գրական և Քաղաքական Շաբաթաթերթի Բ. տարեշրջանի 52րդ թիւը հրապարակ ելաւ այս առաւօտ հետեւեալ շահեկան բովանդակութեամբ.

«Մասիսի յառաջիկայ շրջանը. ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— Վերադարձ (Նօրավէպ) Գ. ԶՕՀՐԱՊ.— Սիրոյ երազ (Բանաստեղծութիւն) ԱՂԵՔՍ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ.— Երկու եղանակները (Գեղօն) ՄԻՍՍԷՍ.— Կապանքը ինչ օրերու մէջ. ՆԱՀԱՊԵՏ.—Աշխարհի շրջանը. Գանգէսի ափերուն մօտ. ՍԻԲԻԼԼԱ.—Ցուցասէր:

ՄԱՍԻՍԻ տարեկան բաժանորդագինն է Կ. Պոլսոյ համար ՔԱՌՍՈՒՆ ղրշ. եւ գաւառներուն համար ՅԻՍՈՒՆ ղրշ.: Արտասահման 12 ֆրանք կամ 5 րուպլի: Խմբագրութեան կեդրոնն է Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան, թիւ 13:

Հեռագիր Այսօրուան

(Աժանս տը Քոնսթանթինօբլ)

ՎԻԵՆՆԱ, 10 յունուար.—Ռուսիոյ բանակէն Պեկլերհտ դեր-գնդապետը Ֆրանց Ֆէրտինանտ արքեդքսին յանձնեց ռուսական հեծելազօրքերու զօրավարի ուսնոցները:

—Աւստրիոյ-Հունգարիոյ պանքան 68.60 քուրօնի շահաբաժին մը բաշխեց 1901ի համար:

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերմանիոյ Խորհրդարանին մէջ ելմտացոյցի վիճաբանութիւնը կատարուած ատեն, երեսփոխան Պ. Լէպէրման թշնամանեց Պ. Չէմպըրլէնը և յարձակեցաւ անգլիական բանակին դէմ: Այդ երեսփոխանը ի կարգ հրաւիրուեցաւ: Նախարարապետ Ֆոն Պիւլով կոմսը խստիւ մերժեց Անգլիոյ զօրքերուն դէմ եղած բոլոր անարգանքները և պաշտպանեց Անգլիոյ բանակին պատիւը: Ֆոն Պիւլով կոմսը ցաւ յայտնեց այն միջադէպին համար որով երկար ատեն ի վեր կը զրգռէ երկու երկիրներու հանրային կարծիքը: Յոյս յայտնեց թէ ազգային պիտի չխանգարուին Գերմանիոյ ու Անգլիոյ լաւ յարաբերութիւնները: Նախարարապետը յարեց թէ Անգլիացիները այն տեսակ ժողովուրդ մը կը կազմեն որուն բնաւ թշնամի չէ եղած Գերմանիա: (Ծափահարութիւններ):

ԲԱՐԻԶ.—1901ի անուղղակի տուրքերը 111 միլիոն ֆր. պակաս եղան:

ԼԻՈՆ.—Ֆրանսայի գաղթային, առեւտրական ու պատերազմական նախարարները՝ Պ. Պ. Տէքրէ ու Միլլերան և զօրավար Անտրէ՝ քաղաքապետութեան պաշտօնատանը հասան: Պ. Միլլերան դուրս ելած միջոցին քանի մը հոգի անպատեհ արտայայտութիւններ ըրին: Վեց հոգի ձերբակալուեցան:

—Նախարարապետ Պ. Վալտէք Ռուսօ, իրիկուան, հոս հասաւ և ընդունուեցաւ միւս նախարարներուն կողմէ: Ժողովուրդը «Կեցցէ՛ Վալտէք Ռուսօ, կեցցէ՛ Ֆրանսա» գոչեց: Սուլիներու քանի մը ձայներ ալ լսուեցան:

ԲԵՔԻՆ.—Ռոյթըր կը հեռագրէ թէ Բէքինի ֆրանսական դեսպան Պ. Պօ չուզեր ներկայացնել իր յանձնարարագիրները, մինչեւ որ Չին չգործադրէ Ֆրանսայի կարգ մը պահանջումները:

(Աժանս Նասիոնալ)

ԼԱ ՀԷ, 10 յունուար.— Կ'ըսուի թէ Քրիւկէր Նախագահը մօտերս հաշտութեան վրայ պիտի բանակցի, եթէ Անգլիա ընդունի կարգ մը պայմաններ:

ԼՈՆՏՈՆ.— Հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Նաթալի Պօէրները միացեր են Պոթա զօրավարին:

—Անգլիական մէկ քանի լրագիրներ կ'ըսեն թէ կարգ մը նշաններ կարելի կ'ընծային թէ Թրանսվալի պօէր զօրախումբերը մօտերս անձնատուր պիտի ըլլան:

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Մ. Նահանգաց Երեսփ. Ժողովը ընդունեց Նիքարակուայի ջրանցքին ծրագիրը:

ՎԻԷՆՆԱ.— Աւստրիոյ կառավարութիւնը արգիլեց այն թատերախաղերը որոնք ակնարկութիւններ կը պարունակեն Վէյխէնի լռեալ գործին:

ԲԵՇՏԱ.—Հունգարական ուսանողները պահանջեցին նուագահանդէսներու անօրէնէն՝ ճամբել գերման երգիչները:

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերմանիոյ նախարարութիւնը, հարցապնդումի մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ Գերմանիոյ քաղաքականութիւնը բարեկամ է Անգլիոյ:

ԼՈՆՏՈՆ.— Պատերազմական Նախարարը նոր կամաւորներ կ'ուզէ, Թրանսվալի համար: Լորտ Քիչնէր կը խնդրէ որ մարտականներ ղրկուին, որպէս զի Հարաւային Ափրիկէի ծովեզերեններուն վրայ հսկողութիւն կատարեն և Պօէրներու զէնք փոխադրելը արգիլեն:

ԲԱՐԻԶ.—Բետերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Ռուսիա բանակցութիւններ կը կատարէ, հարաւային Պարսկաստանի մէջ կարեւոր ստացուածքներ ձեռք ձգելու համար:

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ երեսը
Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ չունինք

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 10 Յունուար

Անգլիական Քոնսոլիտէ		93	56
Օսմանեան Թուղթ շէրի Բ.		50	50
Օսմանեան Թուղթ շէրի Գ. բաց.		24	87
Օսմանեան Թուղթ շէրի Գ. գոց.		24	87
Օսմանեան Պանքա		11	50
Ռուսական 1880		103	87
Իսպանական 5 %		89	—
» [illegible]		42	—
Պորտուգալական 1888		84	—
Եգիպտական իւնիֆիէ		107	—
[illegible]		104	—
[illegible]		4	06
[illegible] երկաթուղի		13	—
[illegible]		95	365

ՓԱՐԻԶ. 10 Յունուար

Ֆրանսական Թուղթ 3 %		100	32
» » 3½ %		102	07
Օսմ. Թուղթ. շէրի Գ. բաց.	Ֆր.	25	32
» գոց.	»	25	32
» » » Բ.	»	50	50
» » » Գ.	»	97	52
Օսմ. Պանքա Բաժնեթուղթ	Ֆր.	540	—
Օսմանիէ	»	458	—
[illegible] երկաթուղի	»	110	25
Օսմ. [illegible]	»	520	—
Օսմ. Ռէժի	»	315	—
[illegible] 4 ½		499	—
Քրէտի Լիոնէ		1017	—
[illegible] Պանքա	»	100	20
[illegible]	»	76	65
[illegible]	»	107	50
[illegible] վրայ	»	95	125
[illegible]	»	4	—

ՊԵՐԼԻՆ. 10 Յունուար

[illegible]	»	216	30
[illegible] երկաթուղի	»	107	—
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	106	80
Փ. Կ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	96	240

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.—Հանր. Պարտքի Վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ 4% Բրիօրիթէ պարտաթուղթի տէրերուն թէ 1890 տարւոյ 15)27 Յունուարի Կայս. Իրատէին 1ին յօդուածին համաձայն, իրենց պայմանաժամը լրացած թուականէն մինչեւ 6 տարի չգանձուած բոլոր կտրոնները ջնջուած պիտի համարուին: Հետեւաբար, յիշեալ պարտաթուղթերուն թիւ 11 կտրոնները, որոնց պայմանաժամը 1896 մարտ 1)13ին լրացած են, եթէ մինչեւ 1902 փետր. 28)13 մարտ չգանձուին, Հանր. Պարտքի Վարչութեան կողմէն վճարուած պիտի համարուին:

* * *

Հանր. Պարտքի Վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ Օսմ. փոփոխեալ պարտքի պարտաթուղթ ունեցողներուն թէ՝ 1881 դեկտ. 8)20ին հրատարակուած Կայս. Իրատէին 5րդ. յօդուածին համաձայն, իրենց պայմանաժամը լրացած թուականէն մինչեւ 6 տարի չգանձուած բոլոր կտրոնները ջնջուած պիտի համարուին: Հետեւաբար, յիշեալ պարտաթուղթերուն թիւ 25 կտրոնները, որոնց պայմանաժամը աւարտած է 1896 մարտ 1)13ին, եթէ մինչեւ 1902 փետր. 28)13 մարտ չգանձուին, Հանր. Պարտքի Վարչութեան կողմէ վճարուած պիտի համարուին:

Կ. Պոլիս, 5)18 1901 12—13

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843ին

Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ 687 ՄԻԼԻՈՆ Ֆրանք

Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւնները կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զաւակաց դրամագլուխ, ցմահ եկամուտ, [illegible]

Մուչուալ Լայֆի սակագինը և ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուիք.—Առաւաձեան պայմաններ, վճարման դիւրութիւնք: Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Ֆ. ՀԷՐ, ընդհանուր գործակալ, Խնաբէթ խան, Վօյվօտա փողոց, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս: 370

BULGARIA

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԿ.

Հաստատուած Ռուսճուք

Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար՝ 6,000,000 Ֆրանք

Ապահովագրութիւն կարասիներու, կալուածներու, ապրանքներու եայլն, Կ. Պոլսոյ և գաւառներուն մէջ, ազատ պայմաններով և նպաստաւոր սակագիններով:

Մասնաւոր ապահովագրութիւն ճամբորդներու և ճարտարագործներու համար:

Կեանքի և տղոց համար դրամագլուխ պատրաստելու ապահովագրութիւն:

Վնասուց անմիջական ու առատաձեռն հատուցում:

Ընդհանուր գործակալութիւն, Կ. Պոլիս, Վօյվօտա փողոց, Գալֆաթեան խան:

Լիազօր վարիչ Տ. Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ընդհ. Գործակալ Ժ. Պ. ՔԱԶԱՐԷԹԹՕ

Ընկերութեան դրամատունը Գրէտի Լիօնէ

Կաթիլներու մէջ ամփոփուած

❋ ՊՐԱՎԷԻ ԵՐԿԱԹ ❋

FER BRAVAIS

Ամենէն ազդեցիկ դեղն է

Անարիւնութիւնը, դեղնութիւնն ու տժգունութիւնը բուժելու: Ոչ անախորժ համ ունի եւ ոչ ալ հոտ. աշխարհի բոլոր բժիշկները կը յանձնարարեն Ֆեր Պրավէն:

Փնտութիւն չի տար: Ակռաները չի սեւցըներ: Կարճ ժամանակի մէջ կուտայ Առողջութիւն, Կայտառութիւն, Ոյժ եւ Գեղեցկութիւն: Կեղծերէն զգուշանալ: Կը ծախուի թէ կաթիլի եւ թէ դեղահատի ձեւով ամէն դեղարաններու, մթերանոցներու մէջ:

Մթերանոց, Թիւ 130, Լաֆանէթ փողոց, Բարիզ

ԹԻ ԿՐԷՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ԼՈՆՏՈՆ

Ընկերութեան դրամագլուխը 31 դեկտ. 1898ին

162, 924, 140 ֆրանք

Տարեկան եկամուտ, ապահովագրութիւններ և շահ՝ 31 դեկտեմբեր 1898ին

29, 765, 473 ֆրանք

Ընկերութեան հաստատութեան թուականէն՝ այսինքն 1848էն ի վեր, ապահովագրեալներու եղած վճարումներ, կենսաթոշակ, եւն.

362, 858,507 ֆրանք

1898 տարուան մէջ ընկերութիւնը 6619 բոլիսներ տուած է որոնք 58,680,000 ֆրանքի դրամագլուխ մը կը ներկայացնեն:

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն՝ Պ. Պ. ԷՑՕՒՐԸՐՍ ԸՆ ՈՐԴԻ, Պոլիս, Մէյտանճըգ փողոց, Ալլաէմճի խան:

Միջնորդներուն լաւ վարձատրութիւն պիտի ըլլայ:

Փոխ-գործակալութիւն, Ղալաթիա, Մէյմէնէթլի խան:

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Ցª Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ՊԵՐԱ 396

(Եանըն փարեզաշտն վրայի յարկը, Էքեզ Չըպուքճեանց դէմը)

[illegible] մէկ անգամէն կը [illegible] ցաւով քաշելու եւ բուժուած վերադառնալու [illegible]

[illegible] դէմի ձեւաւորութիւն բնական, ժամանցութիւն եւ ազատ ատամնաբուժութիւն [illegible]

[illegible] ատամնաբուժութիւն [illegible]

Ծ. Գ. [illegible]

[illegible] 187

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ

HUNYADI JANOS

Անմիջական, ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ

Տիեզերահռչակ ճամբու

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ

Պահանջելու է հետեւեալ անունը պարունակող պիտակով շիշեր

ANDREAS SAXLEHNER

Կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառներուն և դեղագործներուն քով: 387

ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՆԷՆ ԱԶԴՈՒ ԴԱՐՄԱՆԸ

Երկրասարդական զեղխութիւններէ առաջ եկած ջերմամիջութիւնն ու ամէն կարգի հոսումները եթէ անխնամ ձգուելով չի դարմանուին, սոսկալի հետեւութիւններ կ'ունենան և մինչեւ իսկ որդեծնութենէ կը զրկեն զմարդ: Թէ նոր սկսած և թէ հինցած ՋԵՐՄԱՄԻՋՈՒԹԻՒՆՆ անվրէպ կերպով ու հիմնապէս բուժելու համար ՍԱՆԹԱԼ ՍԱԼՕԼԷ ԷՄՄՐԻ անուամբ դեղ մը հնարուած է որ բնաւ ստամոքսը չխանգարելով կարճ ժամանակի մէջ կատարելապէս կ'անհետացնէ հիւանդութիւնը, առանց հետք մը ձգելու:

Ջերմամիջութեան համար թէեւ շատ մը դեղեր կան, բայց անոնք ստամոքսը խանգարելէ և միզանցքն ու ամորձիքները ուռեցնելէ և հիւանդն յուսահատեցնելէ ուրիշ բանի չեն ծառայեր. մինչդեռ ՍԱՆԴԱԼ ՍԱԼՕԼԷ ԷՄՄՐԻ բոլորովին զերծ է այս անտեղութիւններէն: Հետեւաբար անոնք որ այս կարգի ծածուկ հիւանդութեանց ենթակայ են ու չեն փութար այս գիտական մեթոտով պատրաստուած դեղը գնել, պարապ տեղը ժամավաճառ կ'ըլլան և ուղղակի կը փճացնեն իրենց առողջութիւնը:

Սանդալ Սալօլէ Էմմրին կը ծախուի մայրաքաղաքիս և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցները: Զգուշացէք անուններու նմանութենէն. ԷՄՄՐԻ անունը փնտռեցէք:

789 1—52

[illegible] CUNARD

[illegible]

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
[illegible]	18900	[illegible]	[illegible]
[illegible]	18900	[illegible]	[illegible]
[illegible]	12952	[illegible]	[illegible]
[illegible]	12950	[illegible]	[illegible]
[illegible]	8845	[illegible]	[illegible]
[illegible]	3125	[illegible]	[illegible]
[illegible]	8150	[illegible]	[illegible]
[illegible]	7392	[illegible]	[illegible]
[illegible]	7383	[illegible]	[illegible]

Սառակոսս շոգենաւը, Նաւապետ Ուիլհէմս ընդհանուր վաճառքով Լիվրբուլէն հոս պիտի հասնի ամսոյս 20ին:

Դիմել առ ՃՈԼԻ Ե ՍԻԿԵՐ

Joly et Seager

[illegible]

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
[illegible]	3000	[illegible]	3500
[illegible]	3000	[illegible]	368
[illegible]	3000	[illegible]	2250
[illegible]	3000	[illegible]	325
[illegible]	[illegible]	[illegible]	1000
[illegible]	3000	[illegible]	1500
[illegible]	2500	[illegible]	1500

Դիմել առ [illegible] Ե ՀՆԿ.

[illegible]

194 31, [illegible]

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20ի Կայս. Իրատէով Թոյլեալ Հասոյթք

Ի. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ- ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1901

ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐ

Դաւառային վարչութեան ծախքերը զեղչելէ ետք

ՏՈՒՐՔԵՐ		1901 Նոյեմբերի հասոյթներ Օսմ. ոսկի			1900 Նոյեմբերի հասոյթներ Օսմ. ոսկի		Գումար 1901 Նոյեմ. 31է Օսմ. ոսկի			Գումար 1900 Նոյեմ. 31է Օսմ. ոսկի	
Վեց անուղղակի Տուրք	Ծխախոտ (յետամնացներ զանձում)										
	Աղ										
	Դրոշմաթուղթ	100,857	37		107,968	28	954,531	47		974,341	11
	Ոգելից ըմպելիք										
	Ձկնարան										
	Մետաքս										
Ծխախոտ	Հասոյթք Րէժիին	—	—	—	—	—	640,905	34	—	[illegible]	69
	Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն	7,500	—	—	7,500	—	80,364	87	—	67,500	—
	Ծխախոտ (մենաշնորհ) Րէժիի շահուց մասնակցութ.		—					—			—
Զանազան հասոյթներ	Յաւելուած Կիպրոսի հասութից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակազրէ գոյանալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	—	—	—		—	26,245	—	—	51,298	
	Արեւ. Ռումէլիի տրկն. հարկէն	5,000	—	—	—	—	15,000		—	25,000	—
	Թէմպէքիի տուրք, Մաքսատունէն փինկը. վճրլի.	—			—		—	—		—	
	Սերպիոյ, Պարատաղի, Պուլկարիոյ եւ Յունաստանի բաժին ինկած պարտք										
	Համագումար	112,857	37		115,465	28	1717046	68		1724450	—
[illegible]	Նախորդ ամսուան վերջը										
	Նախորդ տարեշրջանի վերջը										
	Ընդհ. համագումար										

	Օսմ. ոսկի			Օսմ. ոսկի	
1890 ապրիլ 18/30ի պայմանագրով Նախատեսուած 4 % պարտ. թուղթերու առ. հաշիւ վճարուած գումարներ:	215,250	—	—	215,25[illegible]	—
Քոնսոլիտէ պարտքին եւ Արեւելեան երկաթուղիներու պարտաթուղթերուն տկսին, հմր. եւր. եւ Կ. Պոլիս վճարուած գումարն:	491,279	—		490,851	20
	10,475	78		516,854	59
Կեդր. Վարչութեան ծախք:	126,[illegible]40	22	—	124,861	16
Օսմ. Կայս. Պանքան եւ Հանրային Պարտքի կեդր. սնտուկը պահուած գումարներ:	84[illegible],50[illegible]	68	—	[illegible]4,633	[illegible]
	1,717,04[illegible]	68	—	1,724.450	—

Ի Դիմաց Վարչական խորհուրդին
Խորհրդական Պաշտօնակ
Օ. ՀԱՄՏԻ

Նախագահ
ՊԱՔԻՆԿԹԸՆ ՍՄԻԹ
Կ. Պոլիս, 22)4 [illegible] 1901

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

[illegible]

[illegible]

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
[illegible]	1069	[illegible]	1497	[illegible]	1011	[illegible]	724	[illegible]	136
[illegible]	2807	[illegible]	2906	[illegible]	1895	[illegible]	2272	[illegible]	1113
[illegible]	1541	[illegible]	895	[illegible]	775	[illegible]	2709	[illegible]	1725
[illegible]	2377	[illegible]	4311	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2557	[illegible]	1192
[illegible]	1322	[illegible]	937	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1057	[illegible]	1206
[illegible]	1264	[illegible]	2222	[illegible]	2600	[illegible]	1734	[illegible]	1322
[illegible]	1078	[illegible]	1712	[illegible]	595	[illegible]	2419	Ք. [illegible]	1548
[illegible]	841	[illegible]	504	[illegible]	2354	[illegible]	1062	[illegible]	[illegible]
[illegible]	4421	[illegible]	2464	[illegible]	5540	[illegible]	4106	[illegible]	1470
[illegible]	1671	[illegible]	1520	[illegible]	1020	[illegible]	[illegible]	[illegible]	487
[illegible]	1387	[illegible]	1241	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2429
[illegible]	1244	[illegible]	954	[illegible]	2307	[illegible]	1637	[illegible]	1914
[illegible]	1094	[illegible]	1828	[illegible]	1700	Ֆօյօ	612	[illegible]	1230
[illegible]	2739	[illegible]	[illegible]	Լէօ	1062	[illegible]	2329	[illegible]	2298
[illegible]	1824	[illegible]	4582	[illegible]	2373	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1356
[illegible]	2697	[illegible]	2060	[illegible]	1843	Ֆօլլօ	1613	[illegible]	1208
[illegible]	4235	[illegible]	1242	Լօրէնցօ	3191	Ֆօմէօ	1782		

Լօրէնցօ շոգենաւը, Նաւապետ Ուրինկ, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած է:

Դիմել առ. գործակալը Շ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՔԻՕ

Թ. 22—24. [illegible]

COMP. [illegible] RUSS

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ, ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Կարգաւոր Երթեւեկութիւնք

[illegible] 1 14 [illegible]
[illegible] 2 15 [illegible]
[illegible] 3 16 [illegible]
[illegible] 3 16 [illegible]
[illegible] 4'17 [illegible]

[illegible] ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

Ն. ՓԱՔԷՂ ԵՒ ԸՆԿ

[illegible]

Ծանք. 14ին [illegible]
» 20ին [illegible]

[illegible]

Ծանք. 15ին [illegible]
» 21ին [illegible]

[illegible] 245 [illegible]

175 [illegible]

[illegible]

ՈՐԻՑ. ԼԻՇԼԵՐՍ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
[illegible]	10500	[illegible]	[illegible]
[illegible]	10500	[illegible]	[illegible]
[illegible]	10500	[illegible]	[illegible]
[illegible]	9000	[illegible]	[illegible]
[illegible]	9000	[illegible]	[illegible]
[illegible]	8000	[illegible]	[illegible]
[illegible]	8000	[illegible]	[illegible]
[illegible]	8000	[illegible]	[illegible]
[illegible]	8000	[illegible]	[illegible]
[illegible]	8700	[illegible]	[illegible]
[illegible]	8700	[illegible]	[illegible]
[illegible]	8700	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]		

[illegible] 24 [illegible]

[illegible]

Ղալաթիա, [illegible]

620 [illegible]

— 37 —

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ԲԱՐԵՍՐՏՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԺԶ.

ԲԱՐԵԿԱՄ

Չեմ գիտեր թէ վերջին դարու կիները զիրար աւելի քիչ կը սիրէին քան թէ ժամանակակից կիները, բայց այն կիները՝ որոնք այն ատեն գէշ կը բանէին, իրենց թթուութիւնը չէին ծածկեր՝ երբ գրէին այս նիւթին վրայ:

«Կիներն իրենց միջեւ, կ'ըսէր Տիկին տը Լանպէռ, չեն կարող վայելել բարեկամութեան քաղցր հաճոյքը, կարօտութիւնն'րը կը միացնեն զանոնք: ո՛չ թէ բնաւ զգացումները. կիներուն մեծագոյն մասը չեն ճանչնար զգացումներն ու արժանի չեն ճանչնալու: Լիակատար բարեկամութեան մէջ կայ ճաշակ մը՝ որուն չեն կարող հասնիլ միջակ նկարագրի տէր եղողները»:

«Կիները պչրասէր են, կը գոչէր իր կողմէ Տիկին տը Բիւիզիէօ. զայս կը ներեմ անոնց, բայց չեմ ներեր որ գարշին իրարմէ—ինչպէս կը գարշին ամենքը—, ու նախանձին ամենէն աննշան առաւելութեան վրայ»:

Նոյն ինքն կիներէն աւելի ներողամիտ ըլլալով, ես չեմ վարանիր հաստատելու թէ կան այնպիսի պատճառներ, անոնց ընկերային կացութեան մէջ, որոնց համար անոնք չեն կրնար մեզի չափ ազատօրէն հետամուտ ըլլալ բարեկամութեան քաղցրութիւններուն ինչպէս նաեւ պարտականութիւններուն: Անոնք աղջիկ, տրամի ու մայր են աւելի բացարձակ, աւելի այլամերժ, աւելի մտասոյզ, եթէ կրնամ ըսել, քան զմեզ՝ որ որդի, կանամբի ու հայր ենք: Աւելի գոցուր զգացում մըն ալ տեղ կը գրաւէ անոնց գոյութեան մէջ, ու այս զգացումը, զոր անզգար կը սնուցանեն պչրասիրութիւնը, կասկածոտութիւնն ու հաճելի ըլլալու փափաքը, անհաշտ է բարեկամութեան սրտազեղումներուն հետ: «Որչափ երկու դէմքեր ի միասին պարզելիք բան մը ունին, կ'ըսէր Նինոն, անկարելի է որ զանոնք կրող կիներուն միջեւ հաստատուն բարեկամութիւն մը կազմուի»: Այս պատճառը, որ ամենէն նուազ խոստովանուած է, բայց իսկապէս ամենէն աւելի իրական է, կը բացայայտէ թէ ինչո՛ւ համար կիները պառաւութեան մէջ միայն զիրար կը սիրեն բնական անփութութեան, տեսակ մը անկեղծութեան բերմամբ, երբոր հրաժարած են ամէն պահանջքէ ու հաւանած՝ այլ եւս հրապուրիչ չըլլալու:

Կիներն աւելի բարեխնամ պիտի ըլլային՝ եթէ աւելի՝ սիրէին զիրար, աւելի ճաշտարութիւնով ալ վարուած պիտի ըլլային. անոնք չունին ընկերային ոգի, չեն զգար թէ մի առ մի իրարու վրայ յարձակելով կ'անպատուեն բոլոր կիները: Համասեռութեան արժանապատուութիւնը կը պակսի, չեն գիտեր: Ըսե՛նք անոնց որ սիրեն զիրար, թէ՛ գոհաւոր և թէ երջանիկ ըլլալու համար: Ո՛րչափ լաւ ու համակրելի ալ ըլլայ մեր բնատիքը, հոգիին կեանքը անկատար կ'ըլլայ, թէ համաշխարհային բնատիքը կազմողներէն ոմանք զգացումներու և մտածումներու հաղորդակից չեն մեզ: Երկու բարեկամներ՝ որոնք, ձեռք ձեռքի մէջ, աչքեր աչքերու մէջ, սիրտ սրտի մէջ, կրնան իրարու ըսել. «Մենք կը սիրենք զիրար ու կը վստահինք իրարու վրայ», ամէն օր կը զգան ու կը վերանորոգեն ներկայ կեանքին ամենէն ազնիւ ամենէն մաքուր յոյզերէն մէկը: Եղամիրդաս անուն Կորընթացի մը իր մայրը կտակած էր իր բարեկամներէն մէկուն, Արեդոսի, իսկ իր աղջիկը՝ ուրիշ բարեկամի մը, Քարիքսենոսի. անոր պաշտօն յանձնելով օժտել ու տեղաւորել զայն: — Գիտնալէ առաջ թէ բախտն ի՛նչպիսի տարագայ կը վերապահէր մեզ, կնոջս, աղջկանս ու ինծի, ես հետեւա՛ծ էի այդ օրինակին: Այո՛, կայ մարդ մը՝ որուն վրայ ա՛յնչափ մեծ հաւատք ունէի թէ նա կրնար փոխանորդել ինծի, ու ես կրնայի մեռնիլ առանց մտատանջ ըլլալու իմ սիրահատոր աղջկանս վիճակի մասին: Իցի՛ւ թէ ո՛ր և է կին ա՛յնչափ վստահ ըլլար ուրիշ կնոջ մը վրայ, անոր անձնուիրութեան վրայ, վերջապէս անոր բարեկամութեան վրայ, որ կարենար աներկմիտ ու բացարձակ վստահութեամբ ըսել անոր: «Դո՛ւ մայր պիտի ըլլաս իմ տեղս»:

ՆԱՄԱԿ ԺԴ.

ՄԱՐԴ

«Ի՜նչ հրաշքով, ըսած է Շաթօպրիան, մարդ կը հաւանի ըլլալ ա՛յն բանը՝ զոր կ'ընէ երկրիս վրայ, ինքը որ պարտի մեռնիլ»: Աշխարհիս մեծմեծ փոքր խայտառակութիւններու տեսակէտէն դիտելով, ես արդէն մտովի ըրած էի այս հարցումը՝ Սենբիեռնեան յիշատակներուն մէջ կարդալէս շատ առաջ: Անգիտակ չէի ո՛չ խոստակցութեան բնազդին, ո՛չ ալ հեռատեսութեան օրէնքներուն. բայց գիտէի նաեւ թէ մահն անխուսափելի է, թէ ոչ ոք գիտէ մահուան ժամը, ու կը զարմանայի որ խոհուն այնքան էակներ յածութիւններ, ազնուութիւններ ու ոճիրներ կը գործեն ի շահ վաղուան մը, որ գոյութիւն չունէր թերեւս: Կան փառամոլներ ու արծաթամոլներ՝ որոնք կամովին զոհած են ամէն բան — իրենց ժամանակը, հանգիստը, խիղճը և այլն —, ոմանք մեծ և ոմանք հարուստ ըլլալու մտօք. այդ մարդիկ իբր մտակորոյս երեւցած են ինծի: Անոնք՝ որ նեղութեան մէջ չեն մեռած, ամեթապարտութեան ու պաշտօններու մէջ ծերացած են, բայց ամենքն ալ սըխալ հաշիւներ ըրած են: Ինչ որ ալ ըլլան այն անգղներն ու խուճապները՝ որոնք մեզ կը սպասեն մեր վերջին ժամուն, անտարակոյս պիտի տեսնենք այդ ժամուն մօտենալը՝ եթէ մխիթարութիւն մ'այ մեզ ըսելու. «Գոհ եմ անցեալէն»: Յիմարութիւն է որ և իցէ յարգ ընծայել աշխարհիկ պատիւներուն, հարստութիւններուն, վայելումներուն, մանաւանդ յիմարութիւն է շատ սուղ գնել զանոնք՝ երբ գիտենք թէ մահը մօտ է և նոյն իսկ հաւատի չենք մինչեւ իրիկուն ապրելու: (*) Ի՜նչ ալ որ ըլլայ մեր բաժինը յաւիտենականութեան մէջ, ի՛նչ տեղ ալ որ Աստուած վերապահէ մեզ — ա՛յն մթութիւններուն ու գաղտնիքներուն մէջ՝ որոնք կը շրջապատեն զմեզ, միայն մէկ ճշմարիտ միայն մէկ նպատակ բանաւոր է՝ խղճի անդորրութեամբ ապրիլ: Եթէ գերազանց հոգիները դիւրախաբ են, պատճառն ա՛յն է որ ամենէն արատաւոր երեւոյթները անոնց աւելի հաւանական կը թուին քան թէ չարագործութիւն մը: Բարիքն այնչափ տրամաբանօրէն էական պայման է մեր երկրի վրայէն անցքին, որ գրեթէ աւելի պիտի ըլլար բարեպաշտ ըլլալու համար՝ բարեպաշտութիւն ունենալ. ողջմտութիւն ունենալ պիտի բաւէր:

(Շարունակելի)

(*) Տարիքը՝ որ կը նկատուի մեր կեանքին մութ ու ցուրտ իրիկունը, երբոր կը մօտենայ իր վախճանին, յաճախ տաժանելի կը դառնայ մահուան երկիւղին պատճառաւ, երկիւղ մը՝ որ այնչափ աւելի զօրաւոր է, որչափ մարդ աւելի սպասէ մահուան:

«Միանգամ երբ կեանքը շիջանի, այլ ես յոյս չկայ թէ անոր լոյսը նորէն վառի երբեք, ուստի տխրութեամբ կը տեսնէ անոր լոյսին առկայծ ծխացումը, ու մարդ հաղորդուելիկ նեղութիւններ կը կրէ յիշելով իր նախկին վիճակը:

«Բայց երբոր մարդ ազնուօրէն ապրած է, ո՛րչափ զուարթ կ'ըլլայ կեանքին իրիկունը, ու ի՛նչպէս այդ գեղջ արեւմուտքը կը գունագեղէ արեւուն յետին ճառագայթներով:

«Այսպէ՛ս է կեանքն իր արեւմուտքին մէջ, Մօ'ստօ, ո՛վ դու՝ որ չես վախնար մահուընէ, մահ մ՝ որ վստահարեկ անմեղին համար քաղցր հանգիստ մըն է յաւէտ՝ քան թէ տառապանք մը»:

ԹԱՍՍՕ